

Maďarská menšina v politickom živote na Slovensku (na príklade roku 2007)

Štefan Šutaj, Spoločenskovedný ústav SAV, Košice, sutaj@saske.sk
Zlatica Sáposová, Spoločenskovedný ústav SAV, Košice, sapos@saske.sk

ŠUTAJ, Štefan - SÁPOSOVÁ, Zlatica. The Hungarian Minority in the political life in Slovakia (as per example of 2007). Individual and Society, 2009, Vol. 12, No. 1

The Hungarian Minority in Slovakia and its representation play a significant role in the social and political life of Slovakia. The relationship toward this minority from the perspective of the governmental policy has since 1989 become a barometer of pro-Europeanism and often even pro-democracy of the governmental groups.

Slovakia. The Hungarian Minority. Governmental Councils for National Minorities and Ethnic Groups. Nationality Education. Minority Culture. Slovak-Hungarian Relationships. Mixed Slovak-Hungarian Commission for Minority Affairs.

Úvod

Maďarská menšina na Slovensku a jej reprezentácie zohrávajú významnú úlohu v spoločenskom a politickom diania na Slovensku. Vzťah k tejto menšine zo strany vládnej politiky je po roku 1989 aj barometrom európskosti a neraz aj demokratickosti vládnych zoskupení. Vyplýva to z opozície, akú má problematika postavenia národnostných menšín v európskej spoločnosti a v politike Európskej únie (ďalej EÚ). Po vytvorení novej vlády z koalície SMER-Sociálna demokracia (ďalej SMER-SD) - Slovenská národná strana (ďalej SNS) - Hnutie za demokratické Slovensko (ďalej HZDS) v roku 2006 sa objavovali názory o ohrození národnostných menšín v súvislosti so zložením vládnej koalície. Najvyšší predstavitelia Slovenskej republiky (ďalej SR) v priebehu roku 2007 veľmi často zdôrazňovali, že sa nemení charakter režimu a jeho vzťah k menšinovým právam. SR je podľa slovenského premiéra krajinou, ktorá poskytuje vysoký štandard ochrany práv národnostných menšín. „Až tak vysoký, že môžeme byť vzorom pre iné krajiny v EÚ a nie, aby sme boli kritizovaní kvôli týmto otázkam.“^[1] Zmeny v slovensko-maďarských vzťahoch sa vo všeobecnosti v slovenskej tlači začali dávať do súvislosti s dvomi udalosťami: Strana maďarskej koalície (ďalej SMK) prestala byť súčasťou vládnej koalície a s tým, že sa predsedom SMK stal P. Csáky. Podpredseda vlády D. Čaplovič deklaroval vo vzťahu k menšinám princíp „status quo“. Táto vláda podľa neho nezmenila postavenie národnostných menšín, za destabilizačný faktor označoval kroky SMK, ktorá neriešila problémy menšiny v čase keď bola vo vláde, ale nastoluje ich až teraz. Jeho oponenti napr. J. Berényi naopak zdôrazňovali, že vláda uskutočňuje postupné zmeny v neprospech maďarskej menšiny a to, že v čase, keď boli vo vláde riešili iné veci, napríklad vznik maďarskej univerzity, či zákon používaní jazykov národnostných menšín.^[2]

Maďarská menšina vo vládnej politike

Národnostná problematika tvorila v roku 2007 významnú súčasť politických a občianskych diskusií na Slovensku. Vo svojom programovom vyhlásení z augusta 2006 nová vláda definovala priority, medzi

ktorými nie je národnostná problematika. Nevenovala teda osobitnú pozornosť ani postaveniu maďarskej menšiny na Slovensku. V oblasti regionálnej politiky vláda vo svojom vyhlásení zdôraznila rozvíjanie teritoriálnej spolupráce vo všetkých jej formách s ťažiskom na cezhraničnú spoluprácu susediacich regiónov.[3] V časti Výchova a vzdelávanie vláda zdôraznila, jeho rozvoj v duchu národných, sociálnych a kresťanských hodnôt, pri rešpektovaní svetonázoru a uplatňovaní princípov demokracie a tradícií vzdelávania. Môžeme konštatovať, že v roku 2007 vláda vykročila na ceste k napĺňaniu svojho programového vyhlásenia, v ktorom sa konštatovalo: „Vzdelanie tiež zvyšuje prevenciu pred negatívnymi spoločenskými javmi, pomáha pri riešení otázok solidarity, spravodlivosti, humanity, historickej, kultúrnej, národnej a občianskej identity a vlastenectva. Vláda bude skvalitňovať podmienky národnostného školstva, najmä vo výučbe v materinskom jazyku všetkých národnostných menšín v rámci Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov (ďalej Európska charta...). Výučba v jazyku národnostnej menšiny však nemôže ísť na úkor kvality výučby štátneho slovenského jazyka.“[4] Miera napĺňania tejto časti programového vyhlásenia naznačila, že vo vnútri koalície SMER-SD - SNS - HZDS pri všeobecnom zdôrazňovaní národného prvku, existujú nie celkom jednotné predstavy o spôsobe, akým je potrebné realizovať nastolené ciele. V oblasti miestnej a menšinovej kultúry si vláda v programovom vyhlásení určila, že „bude prostredníctvom grantového systému zabezpečovať podporu kultúry národnostných menšín. Súčasne podporí aj rozvoj slovenskej kultúry na jazykovo zmiešaných územiach a ochranu štátneho jazyka, najmä v spolupráci s odbornými pracoviskami Matice Slovenskej (ďalej MS).“[5] V roku 2007 predstavitelia vlády zdôrazňovali úlohu a postavenie MS, čo deklarovali kritikou postoja predchádzajúcej vlády k MS. V prejave pri otvorení Martinských matičných slávností sa premiér R. Fico verejne ospravedlnil za príkoria, ktoré podľa neho MS spôsobili ústavní činitelia v nedávnych rokoch. Maticu tiež požiadal o výraznejšiu činnosť na juhu Slovenska a venoval sa aj problematike štátneho jazyka. „Budeme so všetkou rozhodnosťou vyžadovať ovládanie štátneho jazyka pri úradnom styku na celom území Slovenskej republiky (ďalej SR) bez výnimky,“ vyhlásil R. Fico.[6]

Vláda dokončila niektoré organizačné reformy, v rámci preberania moci, v oblastiach dotýkajúcich sa národnostnej problematiky. Ďalšou zmenou v tejto oblasti bolo odvolanie predsedu Rady vlády SR pre národnostné menšiny a etnické skupiny P. Csákyho na zasadaní vlády 3. 10. 2007 a vymenovanie podpredsedu vlády D. Čaploviča do tejto funkcie.

Rada vlády pre národnostné menšiny a etnické skupiny

Novým predsedom Rady vlády pre národnostné menšiny a etnické skupiny (ďalej Rada) sa na základne uznesenia vlády z 3. 10. 2007 stal podpredseda vlády pre ľudské práva a menšiny **D. Čaplovič** po skoro roku a pol od vytvorenia vlády nahradil vo funkcii P. Csákyho.[7] Rada sa zišla prvýkrát na svojom zasadaní 6. 11. 2007. Je potrebné povedať, že predchádzajúca Rada pod vedením P. Csákyho bola nefunkčným orgánom a schádzala sa iba formálne. Tajomníkom novovymenovanej Rady sa stal M. Lisánsky, ktorý bol poverený po odvolaní J. Kviečinskej vedením sekcie ľudských práv a menšín Úradu vlády SR ako generálny riaditeľ. Predseda Rady D. Čaplovič na prvom zasadaní informoval o schválení štatútu Rady a zloženia Rady vládou SR na jej zasadaní 3. 10. 2007. Za najdôležitejšiu zmenu v činnosti Rady označil prechod na paritné zastúpenie občianskych združení národnostných menšín (jedna národnosť - jeden zástupca) a možnosť prizývania expertov v oblasti menšinovej politiky, čo sa odrazilo aj v novom štatúte Rady. Podpredsedom Rady sa stal minister kultúry M. Maďarič. Zástupcovia národnostných menšín boli reprezentovaní združeniami, zväzmi a spolkami, ktoré určila vláda SR.[8] V rokoch 2005-2006 boli členmi Rady vlády okrem jej predsedu P. Csákyho a predsedu Výboru NR SR pre národnostné menšiny, ľudské práva a práva žien L. Nagya aj ďalší traja zástupcovia maďarskej menšiny: J. Száraz - Csemadok, A. Hecht - Zväz maďarských pedagógov na Slovensku a L. Öllös - Fórum maďarskej inteligencie. V novej Rade to bol okrem L. Nagya, ktorý zostal aj po voľbách predsedom Výboru NR SR pre národnostné menšiny... iba B. Hrubík za Csemadok. Medzi prizývanými expertmi však bol L. Szarka, riaditeľ Ústavu pre výskum etnických menšín Maďarskej akadémie vied.[9]

Na prvom zasadaní Rady vlády bol bez pripomienok schválený rokovací poriadok Rady. Najviac diskusie vyvolal materiál o STV a SRo a Koncepcia výchovy a vzdelávania národnostných menšín. Rada prijala závery k národnostnému vysielaniu, závery ku Koncepcii výchovy a vzdelávania národnostného školstva a všeobecné závery.

Vo všeobecných záveroch zo zasadania Rady bolo prijaté potvrdenie cieľa programového vyhlásenia vlády SR o príprave zákona o financovaní kultúry, v rámci ktorého bude zakomponované financovanie kultúry národnostných menšín; potvrdenie podpredsedom vlády D. Čaplovičom avizovaného cieľa vytvoriť Úrad pre menšiny, ktorý by mal fungovať na rovnakom princípe ako Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí; snaha zabezpečiť, aby národnostné divadlá boli pod záštitou Ministerstva kultúry (ďalej MK) SR, nie regiónov, pretože pôsobia na celom Slovensku.[10]

V diskusii na zasadaní Rady B. Hrubík, informoval, že Csemadok sa obrátil na Úrad vlády SR a SRo listom, v ktorom bola vyjadrená nespokojnosť s vysielaním a s vysielacím časom Rádia Patria. V tejto súvislosti združenie začalo aj petičnú akciu na zachovanie vysielacieho času a vysielacej štruktúry Rádia Patria na stredných vlnách, v ktorej zozbieralo viac ako 10 000 podpisov na petičné hárkky. Petícia bola zaslaná aj podpredsedovi vlády SR, ktorý na ne reagoval listom. Vyjadril tiež vďaka podpredsedovi vlády SR za vyvinutú iniciatívu pri získavaní dodatočných finančných prostriedkov pre národnostné vysielanie SRo.

V ďalšej diskusii uvítal plánované zvýšenie finančných prostriedkov na kultúru národnostných menšín a položil otázku, prečo boli odvolané grantové komisie na MK kultúry SR. Navrhol, aby sa v rámci Rady zostavila 5 - 7 členná komisia, ktorá by si na ďalšie zasadnutie pripravila prehľad o ustanoveniach týkajúcich sa problematiky príslušníkov národnostných menšín na Slovensku. Súčasne navrhol, aby sa členmi komisie stali - tajomník Rady, zástupcovia Výboru NR SR pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien, zástupcovia MŠ SR, MK SR a experti príslušných menšín. Výstupy komisie by mali byť predložené podpredsedom vlády SR na rokovaní vlády SR. Navrhol, aby sa na ďalšom zasadnutí Rady: pripravila informácia o etnických konfliktoch; pripravila informácia o činnosti verejného ochrancu práv v oblasti práv príslušníkov menšín; prerokovala príprava zákona o financovaní menšinových kultúr; prerokovala príprava zákona o národnostných menšinách; aby boli na zasadanie Rady prizývaní experti zo Zväzu maďarských pedagógov na Slovensku bez hlasovacieho práva; aby sa na Rade prerokovala prípravy implementácie Európskej charty regionálnych a menšinových jazykov.

Na podnety B. Hrubíka odpovedal predseda Rady D. Čaplovič. Uviedol, že z 12 členov Rady nie je efektívne vytvárať 7-člennú komisiu, ale skôr požiadať expertov Rady, aby vypracovali nezávislé stanovisko o právach príslušníkov menšín na Slovensku. Uviedol, že etnické konflikty v SR neexistujú. Vyskytujú sa občianske konflikty, ktoré nemožno spájať s etnickými konfliktami. V súvislosti s neonacistickými skupinami sa zo strany Policajného zboru SR a Ministerstva vnútra SR pripravujú opatrenia na riešenie tohto problému. Minister vnútra SR sa môže zúčastniť najbližšieho zasadnutia Rady a referovať o aktivitách v tejto problematike za rok 2007; Na zasadnutie Rady môže byť prizvaný aj verejný ochranca práv; o podpore menšinových kultúr bude na najbližšom zasadnutí referovať MK SR; v zmysle čl. 4 ods. 8 štatútu je možné na zasadnutia Rady prizývať okrem stálych expertov aj ďalších expertov, ktorí rovnako nedisponujú hlasovacím právom; na zasadnutí sa môže otvoriť diskusia o zákone o národnostných menšinách, ale v nadväznosti na programové vyhlásenie vlády SR je potrebné pripraviť zákon o financovaní kultúry, ktorého súčasťou bude aj financovanie menšinovej kultúry; na základe analýz expertov sa otvorí aj problematika vytvorenia Úradu pre menšiny, ako je uvedené aj v programovom vyhlásení vlády SR.[\[11\]](#)

Za dôležité pre postavenie Rady považujeme záver, že v budúcnosti sa bude zvolávať zasadnutie Rady ku všetkým dôležitým zákonom a koncepciám vo vzťahu k príslušníkom národnostných menšín a dokumenty budú členom Rady zasielané na pripomienkovanie. Za dôležité považujeme aj prijatie záveru, že sa môže otvoriť diskusia o zákone o národnostných menšinách, aj keď s pripomienkou, že to nepatrí k prioritám vlády.

Aj keď Rada začala svoju činnosť s výrazným omeškaním, materiály týkajúce národnostných menšín sa dostávajú na rokovanie vlády až po prerokovaní v Rade. Svedčí o tom aj stiahnutie materiálu ku koncepcii vzdelávania Rómov z rokovania vlády v decembri 2007. Rizikovým miestom je spôsob kreovania Rady. Dôležité bude aj to, či sa názory prednesené v Rade budú akceptovať ministrami a vládou SR.

Maďarské národnostné školstvo na Slovensku

V roku 2007 rezort školstva uskutočnil zmeny v organizačnom zabezpečovaní národnostného školstva. Bol zrušený odbor národnostného školstva a jeho agenda sa presunula na oddelenie škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín a vzdelávania rómskych komunit. V rámci organizačných zmien boli prepustení pracovníci odboru. Reprezentácia maďarskej menšiny tento krok pocítovala ako útok proti právam národnostných menšín.[\[12\]](#)

Prioritné úlohy MŠ SR na roky 2006-2010 vyplývajúce z Programového vyhlásenia vlády SR boli schválené na porade vedenia MŠ SR 10. 10. 2006. V časti Hlavné ciele dominovala na prvom mieste úloha „skvalitniť vzdelávanie v oblasti poznávania a úcty k národným a kresťanským tradíciám, podporiť vlastenectvo modernými formami a metódami aktivizujúcimi výchovno-vzdelávací proces“. V časti Čiastkové úlohy v bode 3 bolo schválené „vypracovať koncepciu výučby a vzdelávania národnostných menšín s cieľom vytvorenia podmienok na ďalšie kvalitatívne zlepšenie úrovne národnostného školstva“.[\[13\]](#)

Vláda 19. 12. 2007 prerokovala túto koncepciu. Uznesením uložila podpredsedovi vlády a ministrom školstva v návrhu zákona o výchove a vzdelávaní definovať vzdelávanie národnostných menšín v materinskom jazyku s akceptovaním špecifik príslušnej národnostnej menšiny; upraviť § 4 nariadenia vlády SR č. 2/2004 Z. z. - normatív pre školy s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny stanoví rovnako ako pre školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny.

Koncepciu prerokovala na svojom zasadaní 6. novembra 2007 Rada, ktorá prijala „závery ku koncepcii výchovy a vzdelávania národnostných menšín“. V záveroch sa hovorilo o tom, že „normatívy pre školy s vyučovacím jazykom maďarským budú ponechané vo výške 108%, ale po úprave učebných plánov budú platiť aj pre školy s vyučovaním jazyka všetkých ostatných národnostných menšín“; v nadväznosti na konzultáciu podpredsedu vlády s ministrom školstva sa zachovávajú dvojjazyčné názvy obcí v učebniciach a pod.; potrebné je vytvoriť také podmienky, aby každý žiak ovládal štátny jazyk a aby bolo zabezpečené vzdelávanie v materinskom jazyku.

Návrh opatrení predkladaný vláde, ktorý bol súčasťou koncepcie sa ani po zasadaní Rady nezmenil a zostal taký istý ako v pôvodnom návrhu z novembra 2007. Z 12 opatrení k národnostnému školstvu sa 8 týkalo plne alebo čiastočne slovenského jazyka (jazyková výchova v slovenskom jazyku na materských školách; vytvoriť koncepciu osvojovania si slovenského jazyka na školách; monitorovať úroveň výchovy a vzdelávania, s dôrazom na úroveň ovládania štátneho jazyka; zaviesť externú časť maturity z predmetu slovenský jazyk; prehodnotiť výšku normatívu pre všetky školy na národnostne zmiešanom území rovnako ako pre školy s vyučovacím jazykom menšiny; vytvoriť podmienky pre možnosť vzdelávania vybraných predmetov v štátnom jazyku; zabezpečiť kvalifikované vyučovanie štátneho jazyka). Špecifické úlohy koncepcie podporovali tento akcent ďalšími tézami: „Vytvorenie podmienok pre naplnenie občianskeho práva na osvojenie si slovenského jazyka ako štátneho jazyka; vytvorenie primeraných podmienok na zvýšenie hodinovej sadzby pre vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra; vytvorenie záväzných a alternatívnych metodických postupov zameraných na osvojenie si slovenského jazyka slovom a písmom; vytvorenie podmienok na využitie podporných aktivít vrátane mimoškolskej činnosti, zameraných na efektívne ovládanie slovenského jazyka. V tomto zmysle môžeme schválenú koncepciu hodnotiť ako pevný krok k napĺňaniu programového vyhlásenia vlády a nejasný krok k budúcnosti menšinového školstva.

V súčasnosti sa uskutočňuje vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín na základe ich požiadaviek nasledovne:

V školách alebo triedach s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny, v ktorých sa vzdelávanie uskutočňuje v materinskom jazyku. Na škole sa povinne vyučuje štátny jazyk ako samostatný predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra. Toto vzdelávanie sa uskutočňuje pre maďarskú národnostnú menšinu. Napríklad podľa učebných plánov pre 1 - 4. ročník ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským v základnom variante 1, sa v 2. ročníku z 24 hodín týždenne vyučuje 19 hodín v maďarskom jazyku a 5 hodín v slovenskom jazyku.

V školách alebo triedach s kombinovaným vyučovaním časť vyučovacích predmetov sa vyučuje v štátnom jazyku, ostatné v jazyku národnosti. Takéto vzdelávanie sa uskutočňuje pre ukrajinskú národnostnú menšinu a pre nemeckú národnostnú menšinu a v SOŠ, SOU, OU a U s vyučovacím jazykom maďarským.

V školách alebo triedach s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny ako materinského jazyka, pričom ostatné predmety sa vyučujú v slovenskom jazyku. Toto vzdelávanie sa uskutočňuje pre rusínsku, ukrajinskú, nemeckú a rómsku národnostnú menšinu.[14]

Snahou súčasnej vlády je rozšíriť zaškolenosť žiakov nastupujúcich do prvej triedy základnej školy. Dôraz aj v národnostných školách má byť kladený na zvládanie základov štátneho jazyka. Vyplýva to z koncepcie výchovy a vzdelávania v národnostných školách, ktorá bola prerokovaná v Rade a schválená na zasadaní vlády v decembri 2007.

Súčasťou koncepcie bol aj materiál, ktorý poskytuje základné údaje o stave maďarského národnostného školstva. V školskom roku 2006/2007 bolo na Slovensku 2929 materských škôl, v 6768 triedach. Na týchto školách bolo 140 014 žiakov. Z nich k slovenské a maďarské materské školy navštevovalo:[15]

Štatistický prehľad škôl a školských zariadení s výchovným a vyučovacím jazykom národnostnej menšiny v školskom roku 2006/2007

Výchovný jazyk	Počet MŠ	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2557	6 070	128 031
maďarský	278	396	6 767
slovenský-maďarský	79	135	2 696
114	2 156		

Základné školy navštevovalo na Slovensku 517 251 žiakov, ktorí boli zaradení do 25 062 tried na 2281 školách. Slovenské a maďarské školy z nich navštevovalo.

Základné školy - štátne, súkromné, cirkevné			
Vyučovací jazyk	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	1 985	22 214	472 713
maďarský	252	1 774	31 870
slovenský-maďarský	33	153	2 452
160	2 503		

Na 834 stredných školách na Slovensku študuje 312 525 študentov. Z nich na 246 gymnáziách študuje 99 931 študentov, na 249 stredných odborných školách študuje 80 339 študentov na 210 stredných odborných učilištiach študuje 60 621 študentov na 129 združených stredných školách 71 634 študentov. Stav študentov na stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským a vyučovaním maďarčiny ukazuje tabuľka.

Stredné školy	Gymnázia	Stredné odborné školy	Stredné odborné učilištia a učilištia	Združené stredné školy				
					Počet škôl	Počet žiakov	Počet škôl	Počet žiakov
Jazyk	Počet škôl	Počet žiakov	Počet škôl	Počet žiakov	Počet škôl	Počet žiakov	Počet škôl	Počet žiakov
slovenský	217	92 286	225	73 372	190	56 202	115	63 885
maďarský	19	4 401	6	754	8	1 264	3	1 248
slovenský-maďarský	7	1 668	17	3 313	12	1 722	11	4 252
1 219	2 677	1 433	2 249					

V radoch obyvateľstva maďarskej národnosti podľa sčítania obyvateľstva z roku 2001 bolo 25 108 s vysokoškolským vzdelaním, čo tvorilo 4,8 % z počtu obyvateľov maďarskej národnosti. U obyvateľov slovenskej národnosti je to 8,2 %, u ukrajinskej je to 20,1% u českej 17,8 %, u Rusínov 12,7%. Ani počet študentov maďarskej národnosti na vysokých školách na Slovensku v súčasnosti nenaznačuje rapídne zvýšenie počtu vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov maďarskej národnosti. V školskom roku 2005/2006 študovalo na vysokých školách na Slovensku 113 197 študentov, z nich bolo 5186 maďarskej národnosti a tvorili 4,6% študentov vysokých škôl. V absolútnych číslach najviac študentov maďarskej národnosti (1137) študovalo na Univerzite Konštantína Filozofa (UKF) v Nitre, najvyšší podiel tvorili študenti maďarskej národnosti na Univerzite J. Selyeho v Komárne, kde tvorili až 98,6% všetkých študentov školy.

Prehľad prináša tabuľka:[16]

Univerzita, VŠ š.r. 2005/06	poslucháči	z toho maď. nár.	%
Univerzita J. Selyeho v Komárne	752	742	98.57
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	7.278	1.137	15.62
Ekonomická univerzita v Bratislave	8.796	358	4.07
Prešovská univerzita v Prešove	6.687	43	0.54

Univerzita veterinárneho lekárstva v Košiciach	822	44	5.35
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Košiciach	2.803	28	0.99
Technická univerzita v Košiciach	10.293	431	4.18
Žilinská univerzita v Žiline	8.588	32	0.53
Slovenská technická univerzita v Bratislave	13.840	739	5.33
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre	6.212	305	4.90
Technická univerzita vo Zvolene	3.054	27	0.88
Vysoká škola múzických umení v Bratislave	786	18	2.29
Trnavská univerzita v Trnave	3.410	23	0.85
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici	7.720	109	1.41
Univerzita Komenského v Bratislave	18.868	758	4.01
Vysoká školy výtvarných umení v Bratislave	537	10	1.86
Akadémiá umení v Banskej Bystrici	400	3	0.75
Trenčianska univerzita v Trenčíne	3.146	8	0.25
Univerzita P.J. Šafárika v Košiciach	5.160	346	6.70
Katolícka univerzita v Ružomberku	4.045	19	0.46
Spolu	113.197	5.186	4.58

Práve Selyeho univerzita sa v roku 2007 ocitla vo finančných problémoch, ktoré boli spôsobené aj spôsobom financovania humanitných odborov, ktoré dostávajú na svoju činnosť nízke dotácie z ministerstva školstva. V roku 2007 dostala škola dotáciu 51 mil Sk. V roku 2006 škola získala podporu na rozvojové projekty a tak jej rozpočet bol 70 mil Sk. Viac ako 7,2 milióna získala na rozvojové projekty aj Pedagogická fakulta v Nitre, ktorá vzdeláva učiteľov pre školy s vyučovacím jazykom maďarským. Selyeho univerzita získala podporu 16 miliónov forintov (2,5 mil. Sk) z nadácie Rodná zem, ktorú financuje zo štátneho rozpočtu maďarská vláda. Vzhľadom k tomu, že ide o novú školu, ani tieto prostriedky nezaručila škole bezproblémový chod. Škola potrebuje zabezpečiť prostriedky pre ďalších učiteľov v bakalárskom a magisterskom štúdiu a na prípravu ďalších študijných programov.[17] Ďalším možným ohrozením Univerzity J. Selyeho je avizované hodnotenie vysokých škôl Akreditačnou komisiou (AK) a ich začlenenie do troch typov, ktoré na návrh AK vykoná minister školstva. Najvyššie postavenie majú mať univerzity, po nich vysoké školy a odborné školy a v závislosti od zaradenia budú vysoké školy dostávať prostriedky na svoju činnosť. Ide o dlhodobú koncepciu, ktorej naplnenie môžeme považovať za dôležité pre ďalší rozvoj vysokých škôl na Slovensku. Za nevhodné zasahovanie do kompetencie AK však možno považovať výroky ministra školstva, ktorý uviedol ako príklad budúcich odborných škôl univerzity v Komárne a v Ružomberku.[18]

Problematickou otázkou zostáva aj uznávanie diplomov univerzít zo zahraničia. Ide najmä o také pracoviská, ktoré majú vysunuté pracoviská na Slovensku, ale nemajú pre svoju činnosť povolenie AK. V tomto prípade AK jednoznačne vo svojej činnosti požaduje, aby školy pôsobiace na Slovensku mali jej súhlas. Príkladom takého pôsobenia je príprava učiteľov univerzitou v Győri, ktorá pripravovala študentov učiteľstva prvého stupňa základnej školy na vysunutom pracovisku v Komárne a v Košiciach. Na Slovensku nie sú kvalifikovaní. Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF v Nitre urobila s pedagógmi v Győri spoločnú odbornú komisiu, ktorá porovнала obsah vzdelávania na maďarskej i na slovenskej univerzite. Ako povedal dekan Fakulty stredoeurópskych štúdií B. László. „Rozdiel bol veľký. Aby sa štúdium zhodovalo, študenti maďarskej univerzity musia študovať ešte dvadsať predmetov,“[19]

Rozpis finančných prostriedkov z kapitoly MŠ SR zriaďovateľom štátnych škôl na kalendárny rok vychádza z normatívne určených objemov finančných prostriedkov pre jednotlivé školy v pôsobnosti zriaďovateľa. Normatívny príspevok pre školu na kalendárny rok je určený počtom jej žiakov a normatívnym objemom finančných prostriedkov prislúchajúcich na jedného žiaka školy pre bežný kalendárny rok. Normatívne financovanie nesúvisí s počtom tried školy, ale s počtom jej žiakov.

V prípade žiaka, ktorý navštevuje školu s iným vyučovacím jazykom ako slovenským, sa zvyšuje mzdový normatív o 8 %, a teda normatív na takéhoto žiaka je 1,08-násobkom zodpovedajúceho normatívu žiaka s vyučovacím jazykom slovenským.

V roku 2006 bolo školám s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny pridelených 1 463 460 000 Sk, čo tvorilo 5,37 % prostriedkov na školstvo na Slovensku. V roku 2007 bolo na tieto školy vyčlenených 1 730 642 000 Sk., ktoré tvorili 6,35% z rozpočtu na slovenské školstvo. V uvedenom rozpočte v časti školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny nie sú zahrnuté školy s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny (ukrajinským, rusínskym, nemeckým, rómskym). V zmysle nariadenia vlády SR č. 2/2004 Z. z. sa pre nich neuplatňuje zvýšený normatív.

Kým minister školstva J. Mikolaj presadzoval zrušenie normatívu pre národnostné školstvo, podpredseda vlády D. Čaplovič presadzoval jeho ponechanie. D. Čaplovič zdôraznil, že so zvýhodnením menšinového vzdelávania a kultúry počíta aj novela antidiskriminačného zákona, ktorú schválila vláda.[\[20\]](#) Vpriatej koncepcii nakoniec kompromis vyústil do uznesenia, aby sa normatív uplatňoval na všetky školy na národnostne zmiešanom území.

Významnú úlohu v systéme národnostného školstva by mala zohrávať Rada pre národnostné školstvo.[\[21\]](#) Rada je poradným orgánom ministra pri plnení úloh MŠ SR vyplývajúcich z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2006 až 2010 v oblasti výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach, ich riadenia, financovania a v oblasti výkonu štátnej správy v regionálnom školstve. Aj keď v Rade pre národnostné školstvo boli najmenej 3 zástupcovia maďarskej národnosti, poslanec L. Szigethi interpeloval ministra školstva 1. 2. 2007, že základné školy s vyučovacím jazykom maďarským nemajú svojho zástupcu v rade, ale sú v nej dve riaditeľky Domu MS. Odpoveď ministra J. Mikolaja zdôraznila, že v Rade sú 2 zástupcovia maďarskej národnosti, 3 rómskej, 2 nemeckej a ukrajinskej a že rada nie je zostavovaná podľa početnosti menšín. Účasť zástupcov slovenskej národnosti považuje za prirodzenú v súvislosti s Programovým vyhlásením vlády.[\[22\]](#)

Na základe schváleného edičného plánu na rok 2006 bolo na vydávanie učebníc pre školy v SR schválených celkovo 294 843 819 Sk. Z toho bolo vyčlenených na učebnice pre školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín a s vyučovaním jazyka národnostných menšín spolu 46 215 257 Sk, čo je 15,7 % z celkového objemu. Na školy s vyučovacím jazykom maďarským boli vydané učebnice v hodnote 45 588 257 Sk.

Ďalším problémom v oblasti školstva, ktorá vzbudila záujem verejnosti bolo používanie geografických názvov v učebniciach. Tendenciu posilňovania slovenského jazyka a postupné zmenšovanie priestoru pre práva národnostných menšín kritizovala v priebehu roku SMK.[\[23\]](#)

pre ostatné politické strany tento problém nebol významný.

V januári minister školstva J. Mikolaj napísal list jednému z vydavateľov učebníc a žiadal v ňom, aby sa v učebniciach pre národnostné menšiny uvádzali zemepisné názvy len v slovenčine. List poskytol tlači poslanec za SMK J. Berényi. Ten ho označil za porušenie Európskej charty... a Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín. Rada vlády na svojom zasadnutí v novembri 2007 prijala záver, že sa zachovávajú dvojjazyčné názvy obcí v učebniciach, ale koncepcia schválená vo vláde sa o tomto probléme nezmieňovala. Aj predseda vlády R. Fico sa vyjadril, že je presvedčený, že tento problém nemá byť dôvodom na vyvolávanie nespokojnosti, lebo bol vyriešený. Predseda vlády je presvedčený, že slovenský kabinet urobí všetko pre to, aby sa napätie medzi krajinami neprenášalo medzi radových občanov. „... veľmi solídne sme riešili otázku používania dvojjazyčných názvov v učebniciach. My nevidíme žiadny dôvod, prečo vyvolávať v tejto oblasti nejaký problém.“[\[24\]](#)

Problematika sa dostala aj na rokovanie s europoslancom z Európskej socialistickej strany H. Swobodom, ktorého delegácia na Slovensku monitorovala úroveň práv menšín na Slovensku. H. Swoboda uviedol, že prípadné odporúčania budú socialisti formulovať až po skončení návštevy po návrate do Bruselu. Nešlo už len o používanie zemepisných názvov v učebniciach. A. Duka-Zólyomi na pôde Európskeho parlamentu kritizoval totiž aj MK za postup voči denníku Új Szó, ktorý použil na označenie Bratislavy maďarský názov Pozsony. Argumentoval tým, že júnové vydania časopisu slovenských Nemcov Karpatten Blatte jedenásťkrát v článkoch použilo označenie Pressburg nikto im to nevyčítal.[\[25\]](#)

Maďarská menšinová kultúra na Slovensku

Organizačným útvarom MK SR pre menšiny je sekcia menšinových a regionálnych kultúr. Sekcia menšinových a regionálnych kultúr sa člení na: sekretariát; odbor kultúry národnostných menšín a znevýhodnených skupín obyvateľstva; odbor tradičnej kultúry a kultúrno-osvetovej činnosti.

V oblasti kultúry národnostných menšín na Slovensku pôsobí viacero inštitúcií a organizácií: národnostné

divadlá, múzeá národnostných menšín, umelecké súbory, občianske združenia rozvíjajúce menšinové kultúry, médiá vychádzajúce v menšinových jazykoch a určené príslušníkom menšín, vydavateľstvá a pod.

V SR pôsobia štyri národnostné divadlá z nich dve sú maďarské: Divadlo A. Duchnoviča - rusínske národnostné divadlo v Prešove; Divadlo Thália - maďarské národnostné divadlo v Košiciach; [Jókaiho divadlo - maďarské národnostné divadlo v Komárne](#); [Divadlo Romathan - rómske národnostné divadlo v Košiciach](#).

V materiáli Hlavné odborné činnosti SNM na rok 2007 sa uvádza: „Zvláštne postavenie medzi múzeami SNM v oblasti prezentačných aktivít budú mať aj v roku 2007 špecializované múzeá minoritných kultúr. Projekty menšinových múzeí, vzhľadom na ich špecifické poslanie a úlohy, budú pokrývať širší záber ako klasické múzeá.“^[26]

Súčasťou Slovenského národného múzea je osem múzeí národnostných menšín, medzi nimi aj

Múzeum kultúry Maďarov na Slovenku.

V roku 2007 v oblasti múzejníctva došlo k problematickej udalosti. Poslanci Nitrianskeho samosprávneho kraja odvolali riaditeľa Múzea maďarskej kultúry a Podunajska v Komárne Cs. Fehéra, napriek protestom poslancov zastupiteľstva za SMK. Títo označili tento krok za politicky motivovaný, pretože Cs. Fehér bol organizátorom výstavy o Benešových dekrétach a o deportácii Maďarov do Čiech, ktorá vzbudila v niektorých slovenských politikoch nevôľu už v roku 2005 a neskôr, keď bola prezentovaná v Bruseli. Tento krok bol navyše spojený s premenovaním múzea na Podunajské múzeum.^[27]

K problémom došlo aj vo vedení maďarského umeleckého súboru Mladé srdcia - Ifjú Szivek.

Ide o jediný národnostný folklórny súbor, ktorý je financovaný ako štátna príspevková organizácia. Po uskutočnenom konkurze bol za riaditeľa súboru vymenovaný A. Papp, ktorý získal nadpolovičnú väčšinu hlasov vo výberovom konaní. Ten odvolal manažéra súboru J. Farkasa a umeleckého šéfa D. Hégliho. Súbor netrénoval a v júli 2007 minister vyzval oficiálnym listom riaditeľa, aby sfunkčnil súbor.^[28] Folklórny súbor Ilosvai z Velkej Idy pri Košiciach zorganizoval podpisovú akciu, ktorú podporilo 6 200 signatárov, vrátane členov Lúčnice a SLUK-u. Nový riaditeľ sa snažil obnoviť Mladé srdcia ako umelecký súbor, aj spevácku, inštrumentálnu zložku aj amatérsky tanečný súbor, v ktorom pracovalo šesť tanečných párov. Úlohu v kríze zohráva aj skutočnosť, že súbor disponuje s vlastnou budovou, ktorá je zdrojom príjmov od nájomcov kancelárií a reštaurácie v lukratívnych priestoroch v centre Bratislavy.^[29]

Osobitnú pozornosť vyvolávalo ohrozenie financovania Rádia Patria, ktoré zabezpečuje vysielanie pre národnostné menšiny. Vedenie SRo chcelo pre nedostatok financií presunúť jeho vysielanie zo stredných vln na veľmi krátke vlny. SRo začal s reštrikčnými opatreniami, v rámci ktorých prebieha hromadné prepúšťanie, redukuje sa symfonický orchester a [Rádio Patria](#) by malo od januára 2008 vysielat cez internet a satelit. V prípade, že by Patria začala vysielat prostredníctvom internetu a satelitu, prišla by pravdepodobne o mnohých svojich poslucháčov. Národnostný okruh SRo počávajú najmä ľudia vo vyššom veku, ktorí by nevedeli prijímať program cez internet.^[30]

Na rokovaní Rady vlády 6. novembra 2007, zástupcovia jednotlivých menšín požadovali zlepšenie, či zmenu vysielacieho času. Generálna riaditeľka sekcie menšinových a regionálnych kultúr MK SR J. Kresáková zdôraznila, že STV zvýšila počet vysielacích hodín pre národnostné menšiny v roku 2006 o 51, 01 hod., v porovnaní s rokom 2005 o 2 hodiny denne a 700 hodín ročne. Zdôraznila, že vláda SR prostredníctvom Ministerstva financií SR navýšila pre SRo rozpočet o 45,4 mil. na národnostné vysielanie a 55,4 mil. na zahraničné vysielanie. M. Zemková, riaditeľka SRo, informovala, že došlo k 100% pokrytiu územia Slovenska signálom rádia Patria (na stredných vlnách). Zdôraznila, že „podľa zákona č. 619/2003 o SRo je financovanie vysielania na stredných vlnách povinný financovať štát a nie je ho možné suplovať z koncesionárskych poplatkov.“

Po tom ako vláda schválila dotáciu 45,4 milióna pre rozhlas, vedenie vyhlásilo, že rušenie vysielania na stredných vlnách už nie je aktuálne. Na margo národnostnej politiky vlády D. Čaplovič uviedol, že dodržiavajú status quo, aktuálne napríklad pomohli udržať národnostné vysielanie Rádia Patria aj keď problém nespôsobil vláda, ale SRo.^[31] Riaditeľka rozhlasu zdôraznila, že rozpočet SRo na rok 2007 bol vo výške 870 mil. Sk a na budúci rok sa predpokladá rozpočet vo výške 813 mil. Sk, čo môže spôsobiť SRo existenčné problémy.

Rada vlády prijala osobitné závery k národnostnému vysielaniu STV a SRo: v nadväznosti na návrh zákona

o úhrade za služby verejnosti poskytované STV a SRo, v ktorom je vysielanie pre zahraničie garantované zo strany štátu, by mala byť rovnaká garancia aj pre národnostné vysielanie; zachovať aj s tohtoročným navýšením pre SRo vysielanie pre zahraničie a národnostné vysielanie; zvážiť možnosti vysielacieho času v rámci národnostného vysielania; zvážiť rozšírenie národnostných redakcií; vysielanie STV a SRo pre majoritné obyvateľstvo zameriavať aj na život príslušníkov národnostných menšín; zachovať národnostné vysielanie SRo na stredných vlnách; posilniť vysielanie SRo z Košíc do Košického a Prešovského kraja.^[32]

Kultúrna činnosť menšín je financovaná z grantového systému MK SR. Program Kultúra národnostných menšín ostal jedným z programov v štruktúre Grantového systému MK SR aj v roku 2007. Člení sa na štyri podprogramy: živá kultúra, periodická tlač, neperiodická tlač a kultúrna politika (v rámci nej produkcia dokumentárnych filmov a prezentačné aktivity smerom k majorite). Poradné komisie sú aj naďalej zložené z príslušníkov jednotlivých národnostných menšín. Zmena oproti minulým rokom spočíva v tom, že pre podporu maďarskej kultúry sa nezriadili dve komisie, ale len jedna. Celková výška podpory pre kultúru národnostných menšín sa v roku 2007 znížila na polovicu oproti roku 2006, čiže vrátila sa na úroveň 80 mil. Sk spred roka 2006. Predstavitelia SMK vládu za zníženie dotácie na polovicu ostro kritizovali. D. Čaplovič zníženie odôvodnil tým, že 80 miliónov bolo vybojovaných SMK v predvolebnom roku.

Podpora kultúry národnostných menšín v roku 2007 bola realizovaná prostredníctvom grantového programu č. 6, ministerstva kultúry SR. V roku 2007 bolo na podporu a rozvoj kultúr národnostných menšín celkovo rozdelená suma 87 750 000 Sk.

Grantového programu č. 6 sa členil na štyri podprogramy: živá kultúra 51, 245 mil., periodická tlač 18, 932 mil., neperiodická tlač 15, 965 mil. a kultúrna politika 1, 607 mil.

Pre maďarskú menšinu boli pridelené financie v takejto štruktúre:

	podprogram	počet titulov, projektov	suma v Sk	celková suma
maďarská menšina	živá kultúra	360	30 162 000	51 562 000
periodická tlač	25	9 280 000		
neperiodická tlač	114	12 120 000		

Okrem grantov programu č. 6 na podporu kultúry národnostných menšín, ministerstvo kultúry SR v roku 2007 financovalo aj profesionálny súbor „Mladé srdcia“, ktorého celkový rozpočet bol 6 748 000 Sk.

V zriaďovateľskej pôsobnosti MK sú aj múzeá národnostných menšín, ktoré sú súčasťou Slovenského národného múzea, ktoré v roku 2007 boli dotované sumou 31 612 000 Sk. Múzeum kultúry Maďarov dostalo zo štátneho rozpočtu 6 828 tis. Sk, z vlastných zdrojov získalo 108 tis. Sk.

Slovensko-maďarské vzťahy v zrkadle ďalších problémov spoločnosti

V širšom spektre sa prejavovala jazyková problematika. Podľa P. Csákyho MK v poslednom čase obmedzuje a nie rozširuje používanie jazykov národnostných menšín.^[33]

Vláda SR sa 23. mája 2007 zaoberala Správou Výboru expertov o uplatňovaní Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov (ďalej Charta...) v SR.^[34] Reagovala zároveň na Odporúčanie RecChL(2007)1 Výboru ministrov o uplatňovaní Charty na Slovensku, ktoré bolo prijaté Výborom ministrov dňa 21. februára 2007 počas 988. zasadania Výboru delegátov ministrov. Na základe ustanovenia článku 16, ods. 3 Charty... Slovensko predložilo pripomienky k správe o uplatňovaní jej ustanovení na Slovensku:

Výbor expertov navrhol prehodnotenie 20% podielu osôb hovoriacich menšinovými jazykmi na populácii obce, stanoveného ako hranica na používanie menšinových jazykov v úradnom styku. Podľa vlády SR posúdenie, čo považuje štát ako zmluvná strana Charty za dostatočný počet odôvodňujúci uplatňovanie záväzku umožniť používanie menšinového jazyka v úradnom styku je výlučne právom štátu SR vo svojej deklarácii pri prijímaní Charty stanovila hranicu, ktorú považuje za zodpovedajúcu vo vzťahu k uplatňovaniu záväzkov vyplývajúcich z článku 10 Charty. Táto hranica je vyjadrená percentuálnym podielom 20% osôb patriacich k národnostným menšinám v obci. SR pritom brala do úvahy záujmy osôb patriacich k národnostným menšinám na používaní menšinového jazyka v úradnom styku, situáciu

jednotlivých menšinových jazykov a reálnu potrebu ich ochrany pred zánikom, ale i úlohy, oprávnené záujmy, potreby, ekonomickú efektívnosť a iné kritériá zo strany štátu.

Uvedený podiel vychádza z vysokého počtu národnostných menšín na území SR, ich vysokého podielu na obyvateľstve SR a zo stavu osídlenia SR, ktoré je charakterizované vysokým počtom obcí s malým počtom obyvateľstva. Slovensko požiadalo o vypustenie, prípadne úpravu formulácie odporúčania v tejto otázke.

Ďalším okruhom problémov je aktualizovanie zoznamu obcí, v ktorých sa používajú jazyky národnostných menšín. Je to úloha, ktorá je aktuálna od roku 2001. V súčasnosti totiž platí stav z predposledného sčítania z roku 1999. Vo vláde sa už v roku 2003 aj objavil materiál, ktorý mal zoznam obcí prehodnotiť. Materiál sa nedostal na rokovanie vlády, pretože SMK sa usilovala znížiť hranicu používania jazyka národnostných menšín na 10%, s čím ostatní koalíční partneri nesúhlasili. Na zozname obcí v súčasnosti pracuje MK, do konca roka však nebol predložený na zasadanie vlády. Podľa tohto zoznamu by mali dvojjazyčné názvy zaniknúť v štrnástich obciach, kde žije maďarská menšina a naopak, v troch by mali pribudnúť. Aktualizovaním zoznamu by najviac získala rusínska národnostná menšina, do zoznamu by pribudlo 33 takýchto obcí, v desiatich by zanikli. Podpredseda vlády D. Čaplovič presadzuje aj v tejto otázke status quo [35] a akceptovanie stanoviska vlády SR európskymi inštitúciami môže pomôcť k nasmerovaniu ďalších aktivít.

Výbor expertov RE konštatoval, že v oblasti justície je problémom absencia osobitných právnych noriem týkajúcich sa používania regionálnych alebo menšinových jazykov. Právo občanov hovoriacich regionálnym alebo menšinovým jazykom používať svoj jazyk, aj keď rozumejú po slovensky, nie je podľa Výboru expertov zaručené. Výbor expertov konštatoval, že možno existuje určitý stupeň používania regionálnych alebo menšinových jazykov v praxi, a to kvôli priaznivým miestnym podmienkam, avšak existuje potreba doplniť a zlepšiť legislatívny rámec v oblasti súdnictva.

Vláda SR v tejto súvislosti uviedla, že článok 9 charty uvádza, že zmluvné strany sa zaväzujú v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídlivých na tomto území odôvodňuje prijatie opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že ich využitie nebude sudca pokladať za prekážku výkonu súdnictva. Výkladová správa k tomuto bodu hovorí, že hoci účelom charty v tejto otázke je umožniť používanie menšinových jazykov aj za hranice bežnej nevyhnutnosti, keď osoba ovláda štátny jazyk, na druhej strane sa nejedná výlučne iba o aspekt ľudských práv, teda práva osôb vybrať si, či budú používať pred súdom svoj menšinový alebo štátny jazyk a súčasnú povinnosť štátu zabezpečiť riadne uplatnenie tohto práva. Cieľom Charty je okrem toho dať aj štátom určitú možnosť rozhodnúť, či povolia využívanie tohto práva a zároveň možnosť obmedziť jeho uplatňovanie iba na určité územné oblasti. Vláde aj v tejto otázke prijala záver, že legislatíva SR zodpovedá obsahu záväzkov SR prijatých v Charte.[36]

K odporúčaní zabezpečiť ženám právo prijať alebo používať priezviská regionálnych alebo menšinových jazykoch vláda SR uviedla, že právny poriadok SR toto právo umožňuje. Ak je dieťa štátnym občanom aj iného štátu, môže nadobudnúť priezvisko alebo priezviská v súlade s jeho právnym poriadkom alebo tradíciou. V takomto prípade je možná aj zmena priezviska. Ak je občanom iba SR tak správny orgán posúdi povolenie zmeny priezviska.

Povolenie na zmenu priezviska nie je potrebné, ak ide o zmenu priezviska spočívajúcu v zápise ženského priezviska osoby inej ako slovenskej národnosti bez koncovky slovenského prechyľovania. Takáto zmena sa v matrike vykonáva na základe písomného vyhlásenia osoby, o ktorej meno alebo priezvisko ide, alebo jej zákonného zástupcu. Ženské priezvisko osoby inej ako slovenskej národnosti zapíše bez koncovky slovenského prechyľovania: a) ak o to požiadajú rodičia pri zápise priezviska ich dieťaťa ženského pohlavia do knihy narodení alebo osvojitelia pri zápise priezviska osvojeného dieťaťa, ak ide o osvojenie podľa osobitného predpisu; b) ak o to požiadala žena pri zápise uzavretia manželstva do knihy manželstiev; c) ak o to požiadala žena v súvislosti so zápisom rozhodnutia o zmene priezviska podľa osobitného zákona. [37] Aj v tejto otázke vláda SR požiadala o vypustenie uvedeného odporúčania Výboru expertov k tejto otázke.

Príkladom problematického vnímania tejto otázky je prípad z NR SR. Ministerka [V. Tomanová](#) sa v NR SR dostala do konfliktu s poslankyňou za SMK [K. Sárközyovou](#), keď použila jej priezvisko s prechyľovacou koncovkou, proti čomu sa poslankyňa ostro ohradila. [38] Minister vnútra R. Kaliňák chcel, dať ženám, bez ohľadu na národnosť, na výber, či si budú písať priezviská so slovenskou koncovkou alebo bez nej. Narazil však na nesúhlas jazykovedcov, SNS aj ministra kultúry M. Maďariča. Prechyľovanie totiž nariaďujú Pravidlá slovenského pravopisu, a tie treba podľa zákona o štátnom jazyku dodržiavať. Slovenčina je totiž závislá od ohýbania, čo pri ženských priezviskách bez koncovky nie je možné. Ženské priezviská bez

koncovky sa dajú v slovenskom jazyku akceptovať jedine v prvom páde.

SMK avizovala, že chce do konca júna predložiť do parlamentu dva návrhy noviel týkajúce sa používania jazykov. Prvá novela mala navrhnúť používanie oficiálnych jazykov EÚ aj na Slovensku. Cieľom druhej novely jazykového zákona je zaviesť používanie menšinových jazykov aj v zdravotníctve na zmiešaných územiach. [39] Do konca roku 2007 však návrhy do NR SR nepredložila.

Kontakty predstaviteľov slovenskej a maďarskej štátnej politiky

V roku 2007 boli slovensko-maďarské vzťahy aj po nástupe novej vlády predmetom ostrých výmen názorov. Nezmenila na tom nič ani skutočnosť, že v čele vlád na Slovensku a v Maďarsku sú sociálni demokrati. Novým prvkom situácie v slovensko-maďarských vzťahoch teda bolo, že aktivizujúcim prvkom nových diskusií, bola SMK, na rozdiel od predchádzajúcich rokov, keď slovenská (opozičná, koalíčná, i menšinová) politika reagovala na podnety spoza hraníc, teda z Maďarska a reagovala tak na vnútropolitické problémy maďarskej politiky odrážajúce sa vo využívaní menšinovej karty. Zdalo sa, že pozitívny trend vo vývoji by mohol nastúpiť po stretnutí premiérov SR a MR. Stretnutie naznačilo potenciál slovensko-maďarských vzťahov. Dňa 18. 6. 2007 sa v Bratislave po stretnutí premiérov V4 a Portugalska uskutočnilo rokovanie predsedu vlády SR R. Fica s premiérom MR F. Gyurcsányom. Predsedovia vlád SR a MR počas stretnutia prerokovali 14 bodov dokumentu „Common Past, Common Future – in the mirror of common projects“ ktoré ministerstvá zahraničných vecí SR a MR, v spolupráci s relevantnými rezortmi oboch krajín, mali konkrétne rozpracovať a postupne naplniť.

R. Fico pri hodnotení stretnutia zdôraznil, že s maďarským kolegom prerokovali všetkých 14 bodov dokumentu a vyzdvihol skutočnosť, že sa nevenovali historickým témam a že MR je piatym najväčším investorom v SR, kde svoje sídlo má v súčasnosti viac ako 6000 podnikateľských subjektov z MR. Viac ako 25-tisíc obyvateľov Slovenska pracuje v MR. [40] Uviedol, že SR naďalej považuje Zmluvu o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci za základ ďalšieho rozvoja bilaterálnych vzťahov.

Premiér SR ďalej uviedol, že rokovali aj o možnostiach financovania Univerzity J. Selyeho v Komárne, Charte a požiadavkách slovenskej národnostnej menšiny v MR, konkrétne o finančnej podpore pre slovenské základné školy a vyriešení financovania týždenníka Ľudové noviny. K otázke ukončenia menšinového maďarského vysielania SRo na stredných vlnách premiér SR upozornil, že súčasnú riaditeľku rozhlasu vymenovala predchádzajúca slovenská vláda. Obaja premiéri sa vyjadrili, že v budúcnosti budú venovať dostatočnú pozornosť vyriešeniu uvedených požiadaviek, čo zároveň považujú za vzájomný prejav dobrej vôle.

Premiér F. Gyurcsány ocenil uskutočnenie stretnutia, pretože niekoľkoročnú absenciu rokovaní na úrovni predsedov vlád hodnotil už ako trápnu. Konštatoval, že vo vzájomných vzťahoch nie sú sporné otázky, ale je nutné pochopenie situácie národnostných menšín. „Človek je citlivý, cíti sa zraniteľný, emotívne a často reaguje na akýkoľvek podnet. Niekedy jedna veta zmari niekoľkomesačné úsilie a prácu, pretože v politike sa počíta každé vypovedané slovo“. Uviedol, že ho niekedy stojí nemalé úsilie zdržať sa vyhlásení, ale vo verejných vyhláseniach bude umiernený a korektný. F. Gyurcsány potvrdil, že popri otázke menšín existuje mnoho ďalších oblastí, v ktorých je potrebné spoluprácu oboch krajín rozvinúť. Jeho slová o rizikách vzájomného vzťahu sa čoskoro naplnili, keď novú vlnu problémov naštartovala požiadavka SMK na odškodnenie obyvateľov maďarskej národnosti za udalosti po druhej svetovej vojne, prijatie uznesenia NR SR o nedotknuteľnosti povojnového zákonodarstva. Situáciu v slovensko-maďarských vzťahoch ešte viac skomplikovali „súkromné návštevy“ maďarského prezidenta L. Solyóma v Diakovciach a Komárne a neoficiálna návšteva predsedníčky maďarského parlamentu K. Sziliová 6. 10. 2007 na pozvanie Csemadoku v Podunajských Biskupiciach, kde odhalili pamätný stĺp pri príležitosti 60 rokov od vysídlenia maďarských rodín z tejto oblasti. K. Sziliová predtým zrušila oficiálne stretnutie so šéfom NR SR P. Paškom na Medzinárodnom ekumenickom koncerte sakrálnych spevov v Prešove. [41] Počas slávnosti, po problematických vyjadreniach prezidenta L. Solyóma v Komárne, však už nevystúpila s prejavom, ani neodpovedala na otázky novinárov, čím prispela k upokojeniu napätej atmosféry. [42]

Počas roku 2007 prezident I. Gašparovič z okolitých štátov prijal prezidentov Poľska, Česka a Ukrajiny, ale neprijal ani jedného ústavného predstaviteľa MR, ani sa s nimi nestretol na oficiálnej návšteve. Prijal poverovacie listiny mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca MR v SR A. Heizera. Uskutočnil dve pracovné cesty do ČR a MR. Osobitne citlivo boli v roku 2007 vnímané dve cesty do Maďarska, do Kesthely 20. – 21. septembra 2007 na summit prezidentov V4 a 2. júna 2007 do obce Mlynky, pri príležitosti 260. výročia jej založenia.

Väčšiu pozornosť však púťali dve cesty prezidenta MR L. Sólyoma na Slovensko. V auguste 2007 pri príležitosti maďarského štátneho sviatku, dňa Sv. Štefana, položil maďarský prezident veniec k soche Sv. Štefana v Diakovciach, ktoré navštívil na pozvanie SMK.[43] V októbri prezident L. Sólyom v Komárne položil vence k Jókaiho soche, stretol sa s učiteľmi a poslucháčmi Univerzity Jánosa Selyeho a navštívil Múzeum maďarskej kultúry a Podunajska. Na záver návštevy odhalil na námestí Európy v Komárne sochu uhorského kráľa Ondreja II.[44] Ani v jednom prípade sa L. Sólyom nestretol so slovenským prezidentom I. Gašparovičom.[45] Kanceláriu prezidenta zastupoval len jej vedúci M. Čič. Ten povedal, že o návšteve maďarského prezidenta sa dozvedeli na poslednú chvíľu a okamžite kontaktovali samosprávu v Komárne i maďarský rezort diplomacie.[46]

Sporným miestom sa stali vyjadrenia maďarského prezidenta, v ktorých kritizoval uznesenia NR SR o nedotknuteľnosti povojnového zákonodarstva a tiež skutočnosť, že na území SR sa uskutočnili oslavy štátneho sviatku cudzieho štátu. Tým podľa predstaviteľov SR prekročil rámec súkromnej návštevy. „Takéto jednostranné aktivity maďarského prezidenta výrazne zasahujúce do vnútornej politiky zvrchovanej SR a neprispievajú k zlepšovaniu bilaterálnych vzťahov medzi SR a MR,“ uvádzalo sa vo vyhlásení prezidentskej kancelárie.[47] MZV SR oznámilo, že nebude vydávať k súkromnej návšteve maďarského prezidenta stanovisko.

Prejav L. Sólyoma kritizovali predstavitelia MS, minister kultúry M. Maďarič a najmä predseda vlády R. Fico.[48] R. Fico pred novinármi vyhlásil, že „vláda SR je vládou suverénnej krajiny a jednoducho nemôžeme dovoliť, aby sem chodili najvyšší predstavitelia iných krajín, najmä z Maďarska, a aby sa na juhu Slovenska správali tak, ako keby boli na severe Maďarska,“ s tým, že maďarský prezident nie je prezidentom občanov SR, ktorí žijú na juhu Slovenska. Premiér očakáva, že sa použijú štandardné protokolárne a diplomatické nástroje, aby „prezident MR bol vykázaný do priestoru, do ktorého patrí pokiaľ ide o súkromné či oficiálne návštevy Slovenska.“ Minister J. Kubiš v tejto súvislosti povedal. „Prezident, premiér či predseda parlamentu nikdy nie je súkromnou osobou. Keď prekročí hranice, podľa diplomatickej praxe okamžite dostáva ochranu druhého štátu; už len z tohto hľadiska nemôže takýto ústavný činiteľ vystupovať ako súkromná osoba, aj keby išiel na súkromnú návštevu. To je abeceda medzištátnych vzťahov.“[49]

V súvislosti s návštevou maďarského prezidenta na Slovensku sa objavila problematika oficiálnych vzťahov prezidentov. Posledná oficiálna prezidentská návšteva v Maďarsku sa uskutočnila ešte v roku 2003 medzi R. Schusterom a F. Mádlom. Podľa prezidentskej kancelárie je to preto, že I. Gašparoviča nikto nezavolať. „Prezident nijaké pozvanie nedostal,“ povedal jeho hovorca M. Trubač. Maďarská strana to však poprela, L. Sólyom mal I. Gašparoviča pozvať ešte počas oficiálnej cesty na Slovensku v roku 2005. „Pozvánka stále platí,“ uviedol F. Kumin zo Sólyomovej kancelárie.[50] Maďarský veľvyslanec v SR A. Heizer tvrdil, že naďalej platí pozvanie maďarskej strany pre slovenského prezidenta [I. Gašparoviča](#) na oficiálnu návštevu Maďarska, ktoré v roku 2005 tlmočil maďarský prezident L. Sólyom počas svojej návštevy v Bratislave.[51] V rozhovore pre SRo 3. novembra 2007 však slovenský prezident opätovne zdôraznil, že z maďarskej strany nedostal oficiálne pozvanie, ktoré má spĺňať náležitosti, ktoré predpisuje protokol.[52] Potvrdil, že na takéto pozvanie čaká.

Podľa ministra J. Kubiša zhoršenie slovensko-maďarských vzťahov zavinilo vedenie SMK tým, že vytiahlo otázku Benešových dekrétov, ktorú zabalilo do „lákavého obalu ospravedlnenia“, ako aj prebudenie „inštinktu nacionalizmu“, ktoré na maďarskej strane viedlo k mobilizácii a zjednoteniu politických síl. V reakcii na to sa na národnej a niekedy aj nacionalistickej platforme začali zjednocovať aj slovenskí politici.[53]

Snaha obnoviť narušené vzťahy sa prejavovala v pokuse o ďalšie oficiálne stretnutie premiérov SR a MR, ktoré by reparovalo rozvrátené vzťahy. V októbri sa premiéri SR a MR stretli v Lisabone počas summitu európskych lídrov, kde sa dohodli, že vicepremiéri pripravia návštevu F. Gyurcsányho na Slovensku a dohodli sa, že vytvoria mechanizmus na predchádzanie nedorozumení.[54] Ani potom však vzťahy slovenských a maďarských predstaviteľov neboli bezproblémové. K. Gönczová na schôdzke výboru pre zahraničné záležitosti a Maďarov žijúcich za hranicami maďarského parlamentu, ale aj pri rokovaníach s J. Kubišom uviedla, že je otáznе stretnutie premiérov F. Gyurcsány a [R. Fica](#), lebo pre Maďarsko je neprijateľné, že slovenská vláda vysiela dvojaké signály. Nemala by vnímať SMK iba ako opozičnú stranu, ale aj ako predstaviteľa maďarskej menšiny. Navyše podľa Maďarska v oblasti dodržiavania práv národnostných menšín v SR došlo k určitým krokom späť. Slovenskú politiku voči maďarskej menšine kritizovala aj na stretnutí v Štúrove v polovici novembra pri podpise dohôd o výstavbe dvoch mostov cez rieku Ipeľ.[55]

Premiéri sa stretli aj 9. decembra 2007 na stretnutí premiérov krajín V4 a Slovinska v Ostrave, kde

neformálne hovorili o bilaterálnych vzťahoch.[56] K ďalšiemu stretnutiu premiérov došlo 22. 11. 2007, kedy F. Gyurcsány, R. Fico a G. Platter odhalili pamätník vstupu nových členov do Schengenského priestoru na prechode Hegyeshalom-Nickelsdorf.

20. december bol historickým dňom, ktorým sa hranice s Rakúskom, Poľskom, Českom a Maďarskom stali voľnejšími a hranice s Ukrajinou stráženéjšími. Pre maďarskú menšinu znamenalo otvorenie hraníc vnímali ako krok k priblíženiu sa k materskej krajine. Súčasné slovenské oficiálne reprezentácie, slovenský premiér a prezident, ale aj mnohí ministri snažia byť reprezentantmi Slovákov. Občan Slovenska inej národnosti môže mať pocit, že nie je plne akceptovaný. Takýto akcent sa objavuje v ich prejavoch. Príkladom je emotívny prejav odchádzajúceho ministra M. Jureňu v maštali, či prejav premiéra v Martine k MS. Maďarský premiér a prezident sa snažia byť predstaviteľmi 15 milióna Maďarov bez ohľadu na to, na ktorej strane hraníc sa nachádzajú, čo znepokojuje predstaviteľov slovenskej politiky.

V súvislosti so schengenskou hranicou sa objavili snahy preceňovať šírku jej záberu. Už v predvečer stretnutia s R. Ficom predseda maďarskej vlády F. Gyurcsány povedal: „Za polrok zanikne hranica medzi Slovenskom a Maďarskom, váha miestnych samospráv sa bude zvyšovať. Neexistuje dôvod niečoho sa obávať, pretože neexistujú včerajšie riešenia,“ zdôraznil, že v budúcnosti budú prevažovať malé regióny a život ľudí v nich.[57] Na schengenskú hranicu sa Maďari mimo Maďarska pripravovali. Stretnutie maďarských organizácií z celého sveta, ktoré zorganizovala SMK 1. septembra 2007 v Štúrove. Maďarské organizácie mali tiež zaujať stanovisko k rokovaniu maďarského parlamentu o tzv. národných prioritách a stratégiách i k systému podpory, ktorý maďarská vláda uplatňuje smerom k maďarským komunitám v zahraničí. Vstupom Slovenska a Maďarska do schengenského priestoru Bratislava prakticky stratí južné územia, kde býva maďarská menšina, uviedla maďarská tlačová agentúra MTI s odvolaním sa na najnovšie vydanie českého liberálneho týždenníka Respekt. Agentúrnu správu prevzali takmer všetky maďarské médiá. Internetové vydanie denníka Magyar Nemzet ju uvádza pod titulkom Po vstupe do schengenu sa vráti Felvidék (Horná zem)?[58] Pripustnosť hraníc bola neraz účelovo zamieňaná za rušenie hraníc.

Pre Slovákov malo otvorenie hraníc rôznorodejší charakter. Iné vo vzťahu k Čechom, iné vo vzťahu k Poľsku a iné k Maďarsku. Vo vzťahu k Maďarom to bol krok do neznáma.

Aj samotný priebeh osláv „Schengenu“ naznačil, že slovenská oficiálna reprezentácia priestor slovensko-maďarských hraníc prenechala viac regionálnym autoritám a SMK. Významnú úlohu v slovensko-maďarských vzťahoch a diskusiách zohrali aj prípady H. Malinovej a organizovania Maďarskej gardy.

Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín

Zmiešaná komisia... bola zriadená v zmysle Protokolu medzi Ministerstva zahraničných vecí (ďalej MZV) SR a MZV MR zo dňa 24. novembra 1998 ako jeden z jedenástich (teraz už dvanástich) orgánov slúžiacich napomáhaniu plnenia Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi SR a MR z roku 1995 (ďalej „základná zmluva“). Podľa čl. 15 ods. 6 základnej zmluvy má zmiešaná komisia právo odporúčania vládam SR a MR. Už na začiatku roku sa uskutočnili zmeny v slovenskej časti slovensko-maďarskej komisie, ktoré vznikli na základe „základnej zmluvy“ z roku 1995. Predsedom komisie zostal M. Mojžita z MZV SR, ktorý je v tejto funkcii od roku 2002. Na svojom zasadaní 17. januára 2007 vláda odvolala predsedov komisií J. Berényiho, M. Fedora, P. Ruska, T. Dömenyho, J. Kotulu, J. Kvardu, M. Pada, L. Szigethiho a M. Radašovského a menovala O. Algayerovú, J. Bašku, P. Žigu, J. Jadaša, M. Mojša, J. Langa, P. Siku, J. Bučeka a B. Obrimčákovú do čela odborných komisií.[59] V roku 2007 sa uskutočnilo VII. zasadanie Zmiešanej komisie...[60] 18. septembra 2007 v Budapešti. V roku 2007 došlo k zmenám v zložení slovenskej časti Zmiešanej komisie. Novým členom komisie sa stal zástupca MK SR P. Mikula, riaditeľ odboru národnostných menšín a znevýhodnených skupín obyvateľstva. V súvislosti so zmenami na postoch riaditeľov 2. teritoriálneho odboru a odboru ľudských práv MZV SR sú novými členkami Zmiešanej komisie J. Burianová a Z. Topoľská. Došlo k zmene aj na poste tajomníka slovenskej časti Zmiešanej komisie (M. Ležáková - Odbor ľudských práv, MZV SR).

K čiastočným zmenám došlo aj v zložení maďarskej časti zmiešanej komisie. Hlavným dôvodom týchto zmien bola integrácia Úradu pre Maďarov v zahraničí a Úradu pre národnostné a etnické menšiny s Úradom vlády MR. Problematika zahraničných Maďarov a národnostných a etnických menšín je od začiatku roku 2007 v kompetencii odborného štátneho tajomníka Úradu vlády MR pre národnú politiku, ktorému podlieha sekcia záležitostí národnej politiky a sekcia národnostných a etnických menšín.

Rokovanie viedli spolupredsedia zmiešanej komisie, za slovenskú stranu veľvyslanec M. Mojžita, za maďarskú stranu štátny tajomník Úradu vlády MR F. Gémesi.

Zmiešaná komisia zhodnotila plnenie odporúčaní zo svojich predchádzajúcich zasadaní. Predmetom hodnotenia boli nielen tzv. prioritné odporúčania, t.j. ktorým je potrebné v najbližšom období venovať osobitnú pozornosť, ale aj odporúčania z predchádzajúcich zasadaní Zmiešanej komisie, ktorých plnenie strany naďalej považujú za svoju úlohu. Pri niektorých odporúčaníach z predchádzajúcich zasadaní došlo k preformulovaniu ich znenia, čím sa prispôbili aktuálnemu stavu plnenia alebo možnostiam ich plnenia. Zohľadnené boli aj požiadavky predstaviteľov slovenskej menšiny v Maďarsku (napríklad pretrvávajúce problémy s financovaním týždenníka *Ludové noviny*, zabezpečenie financovania verejných vzdelávacích inštitúcií prevzatých Celoštátnou slovenskou samosprávou a jej štipendijného systému atď.). Prijatých bolo 10 nových odporúčaní - 5 pre obidve strany, 1 pre slovenskú stranu a 4 pre maďarskú stranu. Súčasne bolo dohodnuté, že odporúčanie z V. zasadania týkajúce sa Univerzity J. Selyeho v Komárne už nebude predmetom rokovaní Zmiešanej komisie, nakoľko jeho riešenie je súčasťou dokumentu prijatého predsedami vlád SR a MR dňa 18. 6. 2007 v Bratislave.

Zmiešaná komisia v súlade článkom 6 Dohody medzi vládou SR a vládou MR uzavretej 12. 12. 2003 o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti vzdelávania a kultúry zhodnotila plnenie dohody a konštatovala, že poskytovanie podpôr zo strany obidvoch štátov prebieha v súlade s dohodou. Rokovanie Zmiešanej komisie sa ukončilo podpísaním zápisnice spolupredsedami zmiešanej komisie. Spokojnosť s priebehom a výsledkami zasadania vyslovili členovia slovenskej i maďarskej časti komisie vrátane zástupcov oboch menšín.[\[61\]](#)

Strana maďarskej koalície

Najvýznamnejšou vnútrostraníckou udalosťou v SMK boli voľby nového vedenia, ktoré delegáti strany volili na kongrese v Komárne 31. 3. 2007. Predsedom SMK sa stal na štyri roky P. Csáky. Vo funkcii vystriedal B. Bugára, ktorý riadil SMK od jej vzniku v máji 1998.

Nový predseda bol zvolený 169 hlasmi a získal o 12 hlasov viac ako jeho protikandidát. P. Csáky a navrhnutí podpredsedovia získali už od 230 do 250 hlasov. Za 15 minút sa takto zmenila atmosféra na kongrese.[\[62\]](#) K Csákyho najbližším spolupracovníkom patrí bývalý štátny tajomník ministerstva zahraničia J. Berényi, poslanec I. Farkas a M. Duray. Do vedenia strany sa vrátili bývalí poslanci P. Farkas a L. Ladányi a šéf Uradu pre verejné obstarávanie B. Angyal. Vo vedení už nie sú L. Nagy a exminister I. Harna.[\[63\]](#)

Príčiny ktoré viedli k zmene vo vedení strany sú viaceré. Jednou z nich môže byť, že po dlhom čase, keď bol vo vedení SMK B. Bugár bola potreba vnútornej zmeny, ktorá by viedla k mobilizácii, členskej základne a klesajúceho voličstva. Medzi časťou členov strany, najmä na juhu stredného a východného Slovenska, sa objavoval názor, že SMK pre najchudobnejšie oblasti počas svojho pôsobenia vo vláde neurobila dosť. Existoval aj pocit nespravodlivosti, že väčšinu pozícií v strane obsadzujú straníci zo západného Slovenska. Práve dvanásť delegáti týchto „zabudnutých Maďarov“ prispeli k zmene na poste predsedu SMK. Okresná organizácia SMK z Trebišova bola jedna z tých, ktoré sa postavili za Csákyho. resp. za M. Duraya.[\[64\]](#) Práve osoba M. Duraya sa ukázala byť ďalším významným bodom zmeny vo vedení. Kým B. Bugár verejne deklaroval, že chce obmedziť jeho vplyv, P. Csáky mu ponúkol miesto podpredsedu strany. Treťou významnou udalosťou bol spôsob, akým viedol P. Csáky kampaň, keď pred snemom i na sneme naznačil, že Bugárovo vedenie je pod vplyvom ekonomickej lobby O. Világyiho.

Po zjazde začala SMK, ktorá má 11 959 členov,[\[65\]](#) obnovu straníckej štruktúry a prípravu nového programu, kde významnú úlohu mal zohrať podpredseda M. Duray.

Po marcovom kongrese sa vytvorila nová republiková rada, odborné výbory, ktoré už začali svoju činnosť a dobudovali sa orgány strany tak, ako to predpisujú stanovy. Boli zvolení predsedovia krajských rád. P. Csáky sa sústredil na dobudovanie regionálnych sekretariátov a nákup počítačovej techniky a dobudovanie regionálnych sekretariátov.[\[66\]](#)

Výsledky zjazdu výrazne ovplyvnili pomery v strane. B. Bugár viackrát vystúpil s kritikou nového vedenia strany (najmä v súvislosti so spôsobom, akým sa začalo diskutovať o závažných vnútropolitických otázkach napr. Benešove dekréty, problematika odškodnenia Maďarov za udalosti po druhej svetovej vojne), ale aj spôsobu, akým sa zmenilo vedenie strany. Po zmene vedenia sa poslaneckého mandátu vzdal exminister výstavby L. Gyurovszky. Konflikt medzi M. Durayom a B. Bugárom sa vyostril po tom, ako M. Duray v týždenníku *Magyar Fórum* na adresu B. Bugára povedal, že sa ho snaží odstrániť už od roku 1990. Vtedy vraj dostal od bývalého agenta ŠtB zadanie, aby zamedzil Durayovmu zvoleniu do čela frakcie vo Federálnom zhromaždení. Tento agent mal byť poradcom MKDH. Podľa denníka *SME* pôsobil v tom čase ako poradca MKDH historik P. Püspöki Nagy, evidovaný ako agent ŠtB.[\[67\]](#) Pre tieto výroky sa už musel

M. Duray zodpovedať na predsedníctve strany. B. Bugár obvinenia M. Duraya ostro odmietol.[68]

Ďalším sporom bol konflikt s bývalým ministrom poľnohospodárstva Zs. Simonom, ktorého kritizoval P. Csáky a najmä M. Duray a obvinili ho, že do SMK vstúpil zo zisťných dôvodov. M. Duray ho obvinil z kupovania hlasov na kongrese v Rimavskej Sobote, za čo sa musel ospravedlniť.[69]

Nové vedenie SMK sa spôsobom uplatňovania svojej politiky dostalo do konfliktu aj s bývalými koalíčnými spojencami SDKÚ-DS a najmä KDĽ, ktoré nové vedenie SMK obvinili z radikalizmu a stupňovania napätia v spoločnosti, neuváženým predkladaním neprediskutovaných tém. Predseda KDĽ P. Hrušovský navrhol pozorovať politiku SMK a ak by bola protislovenská alebo by usilovala o autonómiu južného Slovenska, obmedziť kontakt s predstaviteľmi SMK.[70]

B. Bugár nesúhlasil s tvrdením, že sa strana radikalizuje a pripisoval to skôr tomu, že veľký priestor v médiách dostal M. Duray.[71] Zs. Simon položil novému vedeniu tri základné otázky: „či chce strana robiť konfrontačnú alebo spolupracujúcu politiku, ako zabrániť alarmujúcemu poklesu preferencií a koalíčný potenciál SMK, keďže už strácame aj v spolupráci s opozičnými stranami,“ a upozornil, že strana stráca preferencie. Kým pod vedením B. Bugára sa opakovane podarilo získať vo voľbách 20 mandátov, podľa preferencií z októbra 2007 by to bolo len jedenásť.[72] Je potrebné upozorniť, že po kongrese naopak preferencie SMK vzrástli na najvyššiu úroveň v roku 2007.

Podľa prieskumu Výskumného ústavu verejnej mienky preferencie SMK klesli na 7, 2%.

Preferencie SMK v roku 2007 podľa prieskumov VÚVM										
mesiac	I.	II.	III.	IV	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
%	9,1	9,8	9,1	10,4	10,2	10,0	8,7	10,0	9,5	7,2

Významnú úlohu v medializácii SMK zohrali aj výroky predsedu SNS J. Slotu.

Advokát G. Gál v mene predsedu SMK P. Csákyho podal žalobu na ochranu dobrého mena proti predsedovi SNS J. Slotovi za jeho vulgárne výroky. Slotu na adresu P.Csákyho vyhlásil: „Toto individuum, to je jeden zvratok, jedno zhnité lajno.“[73] Výroky J. Slotu hodnotili negatívne všetci predstavitelia slovenskej politiky. Minister zahraničných vecí J. Kubiš odsúdil vulgárne výroky predsedu koalície SNS, označil ich za neprístojné poškodzujúce Slovensko v zahraničí.[74]

Na súde sa začalo v roku 2007 aj pojednávanie v spore medzi SNS a poslancom opozičnej SMK M. Durayom, ktorý stranu označil za fašistickú. Poslanec tým podľa národnárov poškodil dobré meno strany. Podpredseda SMK M. Duray tiež, že na Slovensku existuje každodenný „pouličný fašizmus“ prejavujúci sa fyzickými útokmi proti osobám hovoriacim po maďarsky. M. Duray v tomto interview vyhlásil, že pre prípady typu H. Malinová sa Slovensko dostáva do medzinárodnej izolácie.[75] Nezávislý poslanec P. Gabura a J. Slabý (SNS) podali v súvislosti s týmito výroky na generálnej prokuratúre trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestných činov hanobenia národa, rasy a presvedčenia a podnecovania k národnostnej, etnickej a rasovej neznášanlivosti.[76]

V súvislosti s hodnotením pozície SMK je potrebné uviesť, že strana stále zdôrazňuje významnú úlohu, ktorú zohrala pri stabilizácii politickej situácie na Slovensku pred rokom 2006. Vo volebnom programe na roky 2006 - 2010 sa konštatuje: „Strana maďarskej koalície považuje za úspech, že východiská volebného programu strany z roku 2002 sa stali súčasťou vládneho programu uplynulého volebného obdobia. Sme presvedčení, že aj vďaka politike SMK nastal pokrok v budovaní demokracie, v oblasti rovnosti šancí a dodržiavania základných ľudských, občianskych a menšinových práv. Vďaka snahe SMK: je zákonom garantované právo menšín používať mená a priezviská v ich materinskom jazyku; bol prijatý antidiskriminačný zákon, ktorý zakazuje diskrimináciu na základe rasy, národnosti, vierovyznania atď.; bolo v ústave posilnené postavenie verejného ochrancu práv tzv. ombudsmana a zároveň sa docielilo, aby jeho úrad vybavoval sťažnosti aj v jazyku národnostných menšín; boli finančné prostriedky na podporu kultúr národnostných menšín zdvojnásobené; bola pri Výbore NR SR pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien zriadená Komisia pre rovnosť šancí; bola zákonom zriadená maďarská univerzita, čím sa vytvorila možnosť vysokoškolského štúdia v materinskom jazyku.“

Zároveň boli vymenované aj oblasti, v ktorých neboli splnené ciele SMK. „Preto nie sme spokojní s tým, že: sa nepodarilo ústavou zlepšiť postavenie národnostných menšín; nebol prijatý zákon o právnom postavení menšín, resp. zákon o financovaní kultúr národnostných menšín; naďalej chýba uspokojivý zákon o používaní jazyka národnostných menšín; sa nedocielil rovnaký pokrok v dosahovaní rovnosti šancí pohlaví

v rôznych oblastiach spoločenského života; pri vytváraní rovnosti šancí pre Rómov bolo dosiahnuté iba čiastkové napredovanie; ani členstvo v EÚ neprinieslo zrušenie Benešových dekrétov.“[77]

Historické témy v slovenskej a maďarskej politike a slovensko-maďarských vzťahoch:

Zatiaľ čo prevažná väčšina zo zhruba troch miliónov Nemcov sa musela z bývalej ČSR vysťahovať, väčšina príslušníkov maďarskej menšiny nakoniec zostala na Slovensku a počas nasledujúcich rokov získala svoje občianske práva naspäť. Táto historická trauma sa prenáša aj do súčasnosti a od roku 1989 sužuje slovensko-maďarské vzťahy. Prvé pokusy o otvorenie tzv. Benešových dekrétov (teda dôsledkov niektorých dekrétov prezidenta E. Beneša a nariadení Slovenskej národnej rady)[78] sa udiali nielen krátko po novembri 1989, ale dokonca aj pred prijatím Slovenska do EÚ, keď ich zrušenie požadoval vtedajší maďarský premiér V. Orbán. Benešove dekréty boli takisto konfliktnou témou pri zostavovaní oboch Dzurindových vlád, ale ani v jednom prípade SMK nedosiahla od svojich koalíčných partnerov výraznejšie ústupky. Nástupom vlády R. Fica a neúčastou SMK vo vláde nastúpila namiesto dialógu konfrontácia.

tzv. Benešove dekréty

návrh na odškodnenie obetí Benešových dekrétov

Ešte v apríli 2007 P. Csáky, predseda SMK, v reakcii na rozhovor podpredsedu strany M. Duraya pre Hospodárske noviny,[79] v ktorom sa vyslovil za finančné odškodnenie Maďarov za udalosti z rokov 1945-1948 vyhlásil, že SMK nebude v blízkej budúcnosti iniciovať odškodnenie Maďarov, vysťahovaných po druhej svetovej vojne na základe dekrétov prezidenta Beneša, pravdepodobne ale začne diskusiu v strane.[80] V ďalší deň už vyšiel článok s názvom „Nové vedenie SMK s otváraním Benešových dekrétov dlho nečakalo“, v ktorom sa uvádzalo, že SMK otvorila Benešove dekréty.[81] Reakcia slovenských politikov bola už vtedy jednoznačná. „Nebudeme otvárať Benešove dekréty, je to spochybňovanie výsledkov druhej svetovej vojny,“ povedal podpredseda vlády D. Čaplovič. Podpredseda LS-HZDS M. Urbáni povedal, že Slovensko sa musí pozerať dopredu a nie dozadu. „V histórii Slovenska bolo napáchaných toľko krívd, že by sme iné veci ako odškodňovanie ani neriešili.“ povedal zástupca SNS R. Rafaj a považuje túto tému za „sci-fi maďarskej iredenty“. Predstavitelia SMK sa podľa neho snažili vzbudiť u svojich voličov pocit ohrozenia.[82]

Po istej odmlke sa problematika označovaná ako Benešove dekréty objavila s oveľa väčšou razanciou vtedy, keď na verejnosť prenikla informácia, že predseda SMK P. Csáky chce v septembri 2007 predložiť do parlamentu návrh na odškodnenie za Benešove dekréty.

Informáciu priniesol denník Sme s odvolaním sa na maďarský denník Magyar Nemzet. Malo ísť o morálne aj finančné odškodnenie a malo sa týkať Maďarov, ktorí boli po druhej svetovej vojne na základe dekrétu o pracovnej povinnosti deportovaní na nútené práce do českého pohraničia. P. Csáky uviedol, že situácia na Slovensku na predloženie návrhu nie je vhodná, iniciatíva nemá veľkú šancu, ale predloženie návrhu považuje za svoju morálnu povinnosť.[83]

Aj vo vnútri SMK bol tento krok podrobený kritike. Kritici informácii o pripravovanom návrhu vytýkali, že SMK mala najskôr pripraviť návrh na odškodnenie za Benešove dekréty, oboznámiť s ním bývalých koalíčných partnerov a ostatné parlamentné strany a až potom s ním ísť na verejnosť. B. Bugár k vyhláseniu predsedu SMK P. Csákyho povedal: „Mám problém s tým, ako to otvoril. Takto to vyvolá len napätie. Aj to je zlé, že to odkázal z Maďarska.“ Vyjadril pochybnosti aj o načasovaní tejto iniciatívy. Návrh pre parlament ešte podľa B. Bugára SMK nepripravila, okrem toho si za prioritu pre najbližšie obdobie určila presadenie vykonávacích zákonov k Charte.[84] B. Bugár uviedol, že odškodnenie za povojnové dekréty prezidenta Beneša mala SMK vždy v programe. Riešenie ponúkla pri vstupe do druhej Dzurindovej vlády, partneri to však odmietli.[85]

Zrušenie následkov dekrétov E. Beneša sľubovala voličom SMK aj vo volebnom programe pred parlamentnými voľbami v roku 2006.[86] V minulosti sa im tieto požiadavky nepodarilo presadiť ani na rokovaní s koalíčnými partnermi napriek osemročnej účasti v oboch vládoch premiéra M. Dzurindu. „Chcú to naši členovia, sympatizanti a naši voliči,“ vysvetľoval iniciatívu SMK Gy. Bárdos.[87] Otázkou zostáva, či sa SMK naozaj pri úvahách o tomto návrhu domnievala, že to na čom sa nemohli osem rokov dohodnúť ako vládna strana vo vládnej koalícii, dosiahnu proti vládnej konštelácii po voľbách v roku 2006.

Vyhlásenie vyvolalo diskusiu, aj keď návrh nebol vypracovaný, ani do konca roku 2007 predložený do NR SR. SMK na určitú dobu pozastavila túto iniciatívu, pretože napätie, ktoré vyvolala svojim návrhom v slovensko-maďarských vzťahoch prerástlo aj jej očakávaniami. Aktivity sa však presunuli na

mimoparlamentnú pôdu. Občianske združenie Never Again - Never Again Polgári Társulás začalo zbierať podpisy pod petíciu, ktorá žiada odškodnenie občanov maďarskej a nemeckej národnosti za povojnové krivdy. Organizátorom petície bol Cs. Fehér, dnes už odvolaný riaditeľ Poddunajského múzea v Komárne. [88] S aktivitami podobného zamerania s dôrazom na autonómiu začal vyvíjať podnikateľ J. Bósza.

slovenské politické strany a tzv. Benešove dekréty

Návrh SMK na odškodnenie za dôsledky Benešových dekrétov vyvolal nepriaznivú reakciu slovenských koalíčných aj opozičných politických strán. „KDH nepodporí odškodnenie za Benešove dekréty, ktoré chce v septembri parlamentu navrhnúť predseda SMK P. Csáky,“ povedal podpredseda KDH D. Lipšic. [89] „Potvrďujú sa obavy z nového vedenia SMK, pokiaľ otvára takéto témy, najmä v situácii, keď si aj pán predseda Csáky musí byť vedomý, že sú neprierodné a že skôr budú znamenať zvýšenie napätia medzi Slovákami a Maďarmi.“ povedal D. Lipšic. Je pravda, že sa po druhej svetovej vojne stali nespravodlivosť, rovnako, ako sa diali počas vojny na území Slovenska okupovanom Horthyovským Maďarskom. „Opatrenia po druhej svetovej vojne boli plne legitímne a je ťažké ich hodnotiť dnešnou optikou. Je mi veľmi ľúto, že sa (Csáky) rozhodol vyjsť von s témou, ktorá neprispieje k riešeniu, len vyvoláva napätie.“ [90]

Benešove dekréty sú podľa SDKÚ-DS minulosť, ktorá patrí už len historikom, preto ich otváranie a zneužívanie na politické ciele strana odmietla. Takto komentoval návrh predsedu SMK P. Csákyho na odškodnenie obetí Benešových dekrétov predseda poslaneckého klubu SDKÚ-DS S. Janiš. „Akékoľvek zasahovanie do Benešových dekrétov, ich otváranie, odškodnenie na ich základe a vytĺkanie akéhokoľvek politického kapitálu z nich neprichádza do úvahy,“ povedal S. Janiš. [91]

Podobne reagovali aj vládne strany. Podpredseda vlády pre menšiny a ľudské práva D. Čaplovič akékoľvek otváranie Benešových dekrétov odmietal. „Ich otvorenie by znamenalo spochybnenie výsledkov druhej svetovej vojny.“ [92] Zároveň môžeme konštatovať, že požiadavka SMK na odškodnenie vyvolala u strán vládnej koalície recipročnú požiadavku na odškodnenie Slovákov, ktorí boli perzekvovaní maďarskými režimami v 20. storočí.

Situácia vo vzťahu medzi Slovenskom a Maďarskom sa radikalizuje. Touto vetou sa začínalo spoločné vyhlásenie troch poslancov NR SR za KDH V. Palka, F. Mikloška a P. Minárika a bývalého predsedu KDH J. Čarnogurského. Slovenská a maďarská strana by podľa V. Palka mohli recipročne vyjadriť ľútosť nad Slovákami, ktorí utrpeli ujmu počas Viedenskej arbitráže, ako aj nad občanmi maďarskej národnosti, ktorých postihli Benešove dekréty. Zároveň kritizovali opozičné strany za to, že na aktivity predsedu SMK P. Csákyho, ktorý parlamentnú iniciatívu na odškodnenie obetí Benešových dekrétov avizoval prostredníctvom maďarských médií, dostatočne nereagovali. [93]

potreba deklarácie o zmierení

Deklarácia o historickom zmierení nie je nová téma z hľadiska slovensko-maďarskej medzištátnej politiky. Sporadicky sa v nej objavovala už od roku 1989. O podobné deklarácie sa úspešne pokúsili Francúzi a Nemci, Nemci a Česi a vytvoriť podmienky pre historické zmierenie sa pokúšajú aj Nemci a Poliáci. Príkladom je vyriešenie francúzsko-nemeckých sporov, ktoré sa riešili v rámci vytvárania európskeho spoločenstva.

Na Slovensku v roku 2007 tému otvorila opäť SMK pri príležitosti 60. výročia deportácii. Vypracovala základné tézy spoločnej deklarácie medzi NR SR a Národným zhromaždením MR. Návrh bol zaslaný predsedovi NR SR, predsedníčke Národného zhromaždenia MR ako aj predsedom klubov parlamentných strán. Podstatou návrhu bolo recipročné ospravedlnenie sa maďarského a slovenského parlamentu za tri najvýznamnejšie krivdy voči susednému národu. „Národné zhromaždenie Maďarskej republiky by vyjadrilo svoje poľutovanie nad tým, že koncom 19. a začiatkom 20. storočia vtedajšia maďarská vláda uskutočňovala na území historického Maďarského kráľovstva politiku, ktorá porušovala práva národností žijúcich na území štátu. Vyjadrilo by svoje poľutovanie aj nad úsiliami, ktoré po vykonaní prvej viedenskej arbitráži možno zo slovenskej strany považovať za nespravodlivé. Národné zhromaždenie Maďarskej republiky by deklarovalo za poľutovaniahodné aj fakt, že jednotky Maďarskej ľudovej armády vstúpili ako súčasť Varšavskej zmluvy v roku 1968 na územie Slovenskej republiky v službe nesprávnej veci. Národná rada Slovenskej republiky by vyjadrila svoje poľutovanie nad tým, že po vytvorení Československej republiky po prvej svetovej vojne sa stali aj také udalosti, ktoré porušovali práva občanov maďarskej národnosti. Národná rada Slovenskej republiky by vyjadrila svoje poľutovanie nad tým, že aj v období 1945-48 sa uskutočnili také udalosti, ktoré viedli k tomu, že územie štátu boli nútení opustiť občania maďarskej národnosti, resp. niektorí boli odvečení nedobrovoľne na nútenú prácu do Čiech. Ďalej by vyjadrila svoje poľutovanie nad tým, že vtedajšia Slovenská národná rada prijala aj také

dekréty na úrovni zákona, ktoré na základe princípu kolektívnej viny vážne porušovali práva občanov maďarskej a nemeckej národnosti.“[\[94\]](#) Zároveň mal byť založený fond na odškodnenie poškodeného obyvateľstva.

Tejto aktivite predchádzala avizovaná snaha o predloženie zákona o odškodnení obetí tzv. Benešových dekrétov. Krok SMK je možné považovať, ak sa na problém pozeráme ako optimisti, za nepremyslený. Osem rokov, keď bola SMK vo vláde a mala šancu niečo zmeniť, sa o podobnú deklaráciu jej predstaviteľa nepokúsili. Čo je však ešte horšie, nevyužili pozíciu vo vládnej koalícii na korekcie v názoroch slovenských politických elít, s ktorými spolupracovali, na problematiku povojnových represí voči maďarskej menšine a na vytvorenie mechanizmov, ktoré by začali meniť zakonzervované pohľady slovenskej verejnosti na túto problematiku, opierajúce sa o pohľad na povojnové udalosti cez nacionálnu prizmu a nevytvárali podmienky pre to, aby slovenská verejnosť bola dostatočne informovaná o udalostiach pred, počas a po druhej svetovej vojne. Teraz, keď je SMK mimo vládnej politiky, nemožno vnímať jej aktivity ináč ako snahu získavať voličov maďarskej národnosti, ktorí sa ako to dokazujú výskumy domnievajú, že je potrebné ospravedlnenie sa Slovákov za obdobie po roku 1945. Naopak slovenskí respondenti si myslia, že nie je dôvod ospravedlňovať sa a ak si slovenské politické strany chcú udržať takto orientovaných voličov, tak ospravedlnenie nemôžu podpísať.[\[95\]](#)

Nové vedenie SMK vytváralo aktivity, dopredu odsúdené na neúspech, ktorými iritovalo maďarské aj slovenské obyvateľstvo Slovenska a poznajúc slovenskú politiku, predpokladalo, že niektoré skupiny vládnej koalície budú reagovať s typickým afektom a agresiou. V takomto prípade už nešlo len o voliča maďarskej národnosti, aj o snahu získať na svoju stranu, tie skupiny maďarskej politiky, ktoré sú neúprosnými kritikmi súčasnej maďarskej vlády. To by vysvetľovalo, prečo k načasovaniu týchto aktivít prišlo, po čiastočnej stabilizácii vzťahov a po prijatí 14 bodového programu premiérov F. Gyurcsányho a R. Fica.[\[96\]](#)

Pokiaľ ide o deklaráciu o uzmiernení, predseda NR SR SR P. Paška sa vyjadril, že nevidí momentálne dôvod na prijímanie zložitého textu o zmierení medzi Slovenskom a [Maďarskom](#). S predsedníčkou maďarského parlamentu K. Sziliovou sa P. Paška za posledný rok stretol päťkrát ale o prijímaní podobného textu, ako navrhla SMK nerozprávali.[\[97\]](#)

Z kruhov opozície sa ozval jeden hlas, ktorý naznačoval ochotu uvažovať o deklarácii o uzmiernení. D. Lipšic konštatoval, že je pravda, že sa po druhej svetovej vojne stali nespravodlivosť, rovnako, ako sa diali počas vojny na území Slovenska okupovanom horthyovským Maďarskom. „Opatrenia po druhej svetovej vojne boli plne legitímne a je ťažké ich hodnotiť dnešnou optikou.“ D. Lipšic však povedal, že si vie predstaviť spoločné ospravedlnenie slovenského a maďarského parlamentu, ktoré by nadviazalo na vyhlásenie slovenských a maďarských biskupov spred roka.[\[98\]](#) Vo vyhláseniach konferencií slovenskej a maďarskej konferencie biskupov sa zvyrazňovali predovšetkým náboženské aspekty vzájomných vzťahov, ale aj aspekty svetské. V liste maďarskej biskupskej konferencie, ktorý podpísal kardinál P. Erdő sa uvádzalo. „Tie isté dejiny však boli často aj dejinami spoločných utrpení a spoločných námah. Na stránkach týchto dejín nechýbajú ani protirečenia a krivdy, ktoré zanechali v dušiach jazvy. Teraz, keď pred Kristovou tvárou nahliadame do svojho vnútra, modliac sa za naše duchovné obnovenie, prosíme o Božie milosrdenstvo a o odpustenie za skutky, ktoré boli v tomto regióne v priebehu dejín spáchané voči ľuďom pre ich príslušnosť k národu, jazyku alebo ku kultúre. So zvláštnou bolesťou spomíname na tie prípady, keď Maďari ublížili Slovákom alebo slovenským komunitám. Súbežne s tým pred Božou tvárou obnovujeme city úcty a zmierenia, city odpúšťajúcej lásky, ktoré na pozadí osobných alebo spoločenských zranení z niektorých období minulosti prežíva aj náš národ. Odpúšťame a prosíme o odpustenie.“ V liste slovenskej biskupskej konferencie, ktorý podpísal F. Tondra sa uvádzalo: „S vážnou dôslednosťou prijímame tento verejný prejav precitovanej historickej pravdy, vyslovujúc vďaka Bohu a prosbu o vzájomné porozumenie a zmierenie. Preto odpúšťame a prosíme o odpustenie. Vieme totiž, spolu s Vami, bratia v biskupskej službe, že naše kresťanstvo nie je náboženstvom iba minulosti, že poučení dejinami sme stále otvorení nachádzať orientáciu v spoločnom programe poslania nám zvereného Bohom. Vieme, že všetky nedorozumenia a zranenia v minulosti sa dajú odstraňovať jedine pravdou a spravodlivosťou, no najmä láskou. V zmysle učenia Cirkvi chceme spoločne sa zamýšľať nad pravdou dejín, nad zmierením ako Božím darom a nedať sa ovplyvniť osobnými či národnými záujmami do tej miery, že by sme mysleli, hovorili alebo konali v rozpore s kresťanskými zásadami.“[\[99\]](#)

Problematika slovensko-maďarského zmierenia je citlivo vnímaná obyvateľstvom Slovenska. Významnú úlohu tu zohráva skutočnosť, že existujú rozdiely na túto problematiku, ktorí vyplývajú z etnicity.[\[100\]](#)

Maďari častejšie uviedli konkrétnu historickú udalosť (53,75% respondentov), ktorú negatívne vnímali. Najčastejšie udalosť definovali ako vysídlenie, alebo ako Benešove dekréty, v ďalších ako odobratie

občianstva, konfiškáciu majetku, roky 1945 - 1948, reslovakizácia. Iba v jednom prípade sa medzi odpoveďami objavuje formulácia „individuálne konflikty s Rómami“.

Odpovede respondentov Slovákov sa rozdelili na dve skupiny. Negatívne vnímali také udalosti, ktoré súviseli s maďarskou menšinou (požiadavky zo strany Maďarov, spory s politikmi maďarskej národnosti, netolerancia Maďarov, politika SMK, vznik maďarskej univerzity, rozpínavosť Maďarov) Druhá skupina odpovedí, súvisela s Rómami (krádeže, neprispôsobivosť Rómov).[101]

Historické témy zmierenia, odškodnenia v tomto prípade nie sú len témy historické, ale aj politické. Každé ospravedlnenie môže mať len relatívnu platnosť a najmä nemôže ísť do konkrétnosti. Ak je dobrá vôľa pre vzájomné ospravedlnenie, je vytvorenie deliacej čiary, ktorá by znamenala, že sa v európskej slovenskej a maďarskej modernej politike začína s čistým štítom, potrebné bez akýchkoľvek podmienok a výhrad a bez toho, aby sme si počítali, kto koho viac poškodil, dobrý krok.

Slovenskí politici sa k problému vyjadrovali razantne a odmietali akékoľvek ospravedlnenie sa Maďarom. Slováci sa Maďarom za minulosť ospravedlňovať nebudú. Jediná odpoveď je nie,“ (V. Mečiar) „Je to do neba volajúca drzosť“ (R. Fico)[102] „SMK, že síce hovorí o zmierení, vecne jej však ide o konfrontáciu“ (J. Kubiš). Slovenské politické strany dospeli k záveru, že cesta vymenovania krívd, nie je ta správna cesta k zmiereniu. Podľa D. Čaploviča by Slovensko a **Maďarsko** mali spraviť hrubú čiaru za minulosťou a to bez ospravedlnenia. Oba štáty by sa mali pozerat' do budúcnosti. Podľa Csákyho urovanie vzťahov bez ospravedlnenia nebude možné.[103]

Problematika spoločnej deklarácie o uzmiernení, sproblematicizovaná snahou SMK predložiť do NR SR zákon o odškodnení Maďarov za Benešove dekréty, vyvrcholila oznámením SNS, že pripraví návrh zákona o zákaze spochybňovanie Benešových dekrétov, ktorý by takéto pokusy klasifikoval ako trestný čin.

uznesenie o nedotknuteľnosti povojnových zákonov

Reakcia slovenských politických strán na aktivity SMK bola typicky skratová, podráždená a nepremyslená. SNS avizovala, že chce pripraviť zákon na ochranu republiky, podľa ktorého ten, kto spochybni Benešove dekréty alebo Trianonskú zmluvu, bude mať trestnoprávnu zodpovednosť. „Aby si uvedomili, že kto spochybni povojnové usporiadanie, pôjde o tom rozmýšľať do väzenia,“ vyhlásil predseda SNS J. Slota. Zároveň dodal, že obdobné zákony majú v Čechách, Nemecku či Švédsku.[104] Pôvodne teda úvahy smerovali k prijatiu zákona ošetrojúceho problematiku otvárania problematiky povojnového zákonodarstva. Do NR SR bol 24. augusta 2007 doručený poslancami SNS J. Slotom, R. Rafajom, R. Pučíkom a I. Šaškom návrh na uznesenie „o nedotknuteľnosti denacifikačných dokumentov k usporiadaniu pomerov po II. svetovej vojne“ o ktorom rokovala NR SR 20. septembra 2007.[105] V samotnom dokumente, ktorý NR SR prijala, došlo k niektorým zmenám. Zmenil sa názov uznesenia. Prijaté bolo uznesenie NR SR č. 533 z 20. septembra 2007 s názvom o nedotknuteľnosti povojnových dokumentov k usporiadaniu pomerov po II. svetovej vojne na Slovensku.[106] Do textu bola doplnená formulácia „odsudzujúc princíp kolektívnej viny“ v prvej časti uznesenia. Bol zmenený text „odmietajúc snahy o anulovanie a revíziu denacifikačných opatrení“ a text „rešpektujúc následky dohody o prímerí...“ Aj v ďalšej časti sa uznesenie vyhlo pojmom „denacifikačné dekréty“, „denacifikačné dokumenty“, ktoré boli používané v návrhu uznesenia. Pod uznesenie sa podpísali všetky slovenské parlamentné politické strany, mimo Strany maďarskej koalície. Za uznesenie hlasovalo 120 poslancov, proti bolo 20 poslancov SMK, nehlasoval poslanec P. Minárik z KDH a na schôdzi nebolo prítomných 9 poslancov (Veteška - HZDS, Ivančo, Radičová, Vášaryová, Dzurinda - SDKÚ, Kondrot, Burian, Pavlis - Smer, a Vestenický - SNS).

Nielen maďarská menšina na Slovensku ale aj predstavitelia MR prijali uznesenie NR SR s nevôľou. Premiér F. Gyurcsány vyslovil poľutovanie nad prijatím uznesenia a prezident L. Sólyom hovoril o facke Budapešti.[107] Pred slovenským veľvyslanectvom v Budapešti a pred slovenským konzulátom v Békéscsabe sa uskutočnili protislovenské demonštrácie, aj keď len s malou účasťou obyvateľstva, na ktorých okrem vajíčok lietali aj kamene. Demonštráciu zorganizoval Svetový zväz Maďarov a postupne sa k nemu pridalo 14 väčšinou krajne pravicových spolkov. Je medzi nimi napríklad aj na Slovensku známe Mládežnícke hnutie 64 žúp, Trianonský zväz či Spoločnosť M. Horthyho. Jedinou významnejšou organizáciou medzi nimi bola mimoparlamentná strana Jobbik.[108]

Veľvyslanec SR v Budapešti J. Migaš bol pozvaný na MZV v Budapešti vysvetľovať uznesenie NR SR o nedotknuteľnosti povojnovej legislatívy. Zdôraznil predovšetkým prvý odsek uznesenia, ktorý odmieta princíp kolektívnej viny, ubezpečil maďarskú stranu, že Slovensko má záujem o dobré vzťahy s Maďarskom a zdôraznil, že za dobrý základ považuje dokument, ktorý prijali premiéri oboch štátov.[109]

Poslanci maďarského parlamentu zrušili naplánované stretnutie zahraničných výborov oboch parlamentov.

Na margo prijatého uznesenia NR SR SMK vydala vyhlásenie, v ktorom sa uvádzalo: „Sme toho názoru, že potvrdenie ducha a negatívnych vplyvov týchto dokumentov nemá mať miesto v Európe 21. storočia. Naďalej považujeme za potrebné ospravedlniť sa tým občanom, ktorých postihli povojnové procesy a zväžiť aj možnosť ich odškodnenia.“^[110] Prijatie uznesenia bolo vnímané aj v súvislosti s tým, že európski socialisti sa mali 4. októbra 2007 zaoberať obnovením členstva Smer-u v strane európskych socialistov.

Predseda SMK ešte pred schválením tohto dokumentu na jeho predpokladaný obsah listom upozornil predsedu výboru Európskeho parlamentu pre občianske slobody J.-M. Cavada. V liste označil politický vývoj na Slovensku za alarmujúci a deklaráciu za hanebnú a urážlivú pre maďarskú a nemeckú menšinu v SR.^[111] Predseda SMK P. Csáky poslal Výboru pre občianske slobody v Európskom parlamente list, v ktorom kritizuje pripravované uznesenie. List podpísali okrem ľudí z SMK aj dvaja maďarskí a dvaja nemeckí europoslanci.^[112]

Všetky opatrenia voči Maďarom po druhej svetovej vojne teda môžeme odôvodniť povojnovou situáciou a povedať, že sa napĺňala litera československého zákonodarstva. Je však načas aj v slovenskej politike dať si dole povojnové nacionalisticky zafarbené okuliare. To, že sa niečo udialo „po práve“ ešte neznamená, že to bolo aj spravodlivé a ľudské. Povojnové zákonodarstvo vytvorilo podmienky pre perzekúciu, prenasledovanie, deportácie a konfiškácie majetku osôb maďarskej národnosti. Toto konštatovanie je potrebné povedať bez ohľadu na to, že sa podobne správal horthyovský režim voči Slovákom po Viedenskej arbitráži. Povojnové zákonodarstvo je možné vysvetľovať a zdôvodňovať, ale nie je možné ho ospravedlňovať, obhajovať a budovať na ňom základy vzťahu štátu k maďarskej menšine v súčasnosti, ani vzťah lojality maďarskej menšiny k Slovensku. Zásadnou otázkou pre slovenskú politiku je, ako si predstavuje svoju budúcnosť v Európe. Povojnová legislatíva nie je dobrým príkladom pre vklad Slovenska do európskej jednoty.

Uznesenie NR SR vyvolalo sériu diskusií. Za pozitívny prvok môžeme považovať, že do verejnej diskusie v tlači boli po prvýkrát významným spôsobom na Slovensku vtiahnutí reprezentatívni predstavitelia historiografie, právnej vedy a politológovia. Nebol im však vytvorený dostatočný priestor na dlhšiu diskusiu.

Záver

V roku 2007 vláda SR potvrdzovala výrokmi svojich predstaviteľov „status quo“ v postavení národnostných menšín. Boli dokončené organizačné zmeny na postoch úradníkov v štátnych úradoch starajúcich sa o problematiku národnostných menšín. V duchu programového vyhlásenia vlády naštartovala kurz posilňovania pozície slovenského jazyka v národnostnom školstve, kultúre, podpory národných síl na Slovensku a najmä na jeho juhu. Rok 2007 bol pre vládnu politiku v znamení vlastenectva, ale aj vstupovania politiky do historických tém. Po ôsmich rokoch skončila svoje pôsobenie vo vláde politická zostava, ktorej stabilnou súčasťou boli predstavitelia SMK. SMK oslobodená od koalíčných záväzkov, po zmenách vo vedení strany, nastolila problémy, ktoré sa jej v predchádzajúcich rokoch nepodarilo vyriešiť. Vo vzťahu k novej vládnej koalícii to znamenalo zmenu dialógu na konfrontáciu. Nastolená problematika odškodnenia Maďarov a Nemcov za dekréty prezidenta Beneša a nariadenia SNR, spolu s návrhom na deklaráciu o zmierení vyvolala diskusiu o historických témach, v ktorej charakter určovali politici a novinári. Výsledkom bolo prijatie problematického uznesenia NR SR o nedotknuteľnosti povojnového zákonodarstva, ktoré deklarovalo nedotknuteľnosť zákonov, ktoré boli už dávno zmenené. Napriek pozitívnym výsledkom stretnutia premiérov SR a MR ďalší vývoj priniesol zostrenie slovensko-maďarských medzištátnych aj vnútropolitických vzťahov.

The Hungarian Minority in the political life in Slovakia (as per example of 2007)

The Hungarian Minority in Slovakia and its representation play a significant role in the social and political life of Slovakia. The relationship toward this minority from the perspective of the governmental policy has since 1989 become a barometer of pro-Europeanism and often even pro-democracy of the governmental groups. This is a result of the importance of the issue of national minorities within European communities and the European Union policy.

In 2007 the Slovak government confirmed the status quo in the position of national minorities. Organisational changes in civil service dealing with national minorities were brought to an end. In the

spirit of this program declaration a process of strengthening of the position of the Slovak language began in national education, culture and through support for national powers in Slovakia - mainly in its southern part. The governmental policy of 2007 is in the sign of nationalism, but also an evocation of historical issues. The SMK (Slovak-Hungarian Coalition) freed from coalition obligations and with a new leadership, raised issues which it failed to solve previously. One of the issues, the compensation for Hungarians and Germans connected to Beneš decrees and orders of the Slovak National Council, together with the draft for declaration on the reconciliation, invoke historical topics, the character of which was determined by politicians and journalists. The result was the adoption of a problematic resolution of the National Council of the Slovak Republic on the untouchability of the post-war legislation, which declared the untouchability of acts long since modified. In spite of positive meetings between the Slovak and Hungarian Prime-Ministers, further development brought sharpening of Slovak-Hungarian interstate and intra-state relationships.

[1] *Hospodárske noviny*, 23. 10. 2007.

[2] *Hospodárske noviny*, 7. 10. 2007.

[3] Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, august 2006.

[4] Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, august 2006.

[5] Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, august 2006.

[6] *Pravda*, 3. 8. 2007.

[7] *Pravda*, 1. 10. 2007, Šéfom Rady vlády pre menšiny bude asi Čaplovič.

[8] Členmi rady sa stali: B. Hrubík, Csemadok; I. Lukáčová, Kultúrne združenie občanov rómskej národnosti v Košiciach; P. Doležal, Český spolok na Slovensku; I. Bandurič, Rusínska obroda; I. Laba, Zväz Rusínov - Ukrajincov Slovenskej republiky; O. Pöss, Karpatskonemecký spolok na Slovensku; R. Zwiewka, Poľský klub; E. Hrubinová, Moravský kultúrny zväz; N. Dostovalová, Zväz Rusov na Slovensku; E. Hrušíková, Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“; J. Klačka, Chorvátsky kultúrny zväz na Slovensku; P. Traubner, Kultúrny spolok židovských občanov na Slovensku Na Radu majú byť prizývaní zástupcovia štátnych orgánov: A. Botošová, splnomocnenkyňa vlády pre rómske komunity; L. Nagy, predseda výboru NR SR pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien; B. Obrimčáková, štátna tajomníčka pre regionálne školstvo, ďalšie vzdelávanie a štátnu starostlivosť o šport, MŠ SR; A. J. Lang, štátny tajomník pre menšinové a regionálne kultúry, MK SR; J. Tomatová, riaditeľka odboru sociálnej inklúzie a pomoci v hmotnej núdzi, Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR; O. Plišňáková, riaditeľka odboru vnútorných vecí, Ministerstvo vnútra SR; Z. Topolská, riaditeľka odboru ľudských práv, MZV SR; M. Belejová, odbor riadenia štrukturálnych fondov, Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR a na Radu sú prizývaní experti: L. Szarka, Ústav pre výskum etnických menšín MAV; M. Goňcová, Masarykova univerzita v Brne; M. Gbúrová, Prešovská univerzita; P. Mešťan, Slovenské národné múzeum - Múzeum židovskej kultúry.

[9] Na prvom zasadaní Rady sa však nezúčastnil, podobne ako L. Nagy.

[10] Zápisnica z rokovania Rady vlády SR pre národnostné menšiny etnické skupiny dňa 6. 11. 2007. Dostupné na internete: <http://www8.mensiny.vlada.gov.sk/index.php?ID=3623>.

[11] Zápisnica z rokovania Rady vlády SR pre národnostné menšiny etnické skupiny dňa 6. 11. 2007.

Dostupné na internete: <http://www8.mensiny.vlada.gov.sk/index.php?ID=3623>.

[12] *Pravda*, 2. 11. 2007, Szigeti: Ministerstvo útočí proti právam menšín.

[13] Konceptia výchovy a vzdelávania v jazyku národnostných menšín. Dostupné na internete: [http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/F96A8AADC0FE7B98C12573A30046B64B/\\$FILE/priloha_3.doc](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/F96A8AADC0FE7B98C12573A30046B64B/$FILE/priloha_3.doc); *Sme*, 23. 10. 2007, Ministerstvo: Národnostné školy nekladú dôraz na štátny a materinský jazyk.

[14] Súčasný systém vzdelávania príslušníkov národnostných menšín. Príloha č. 3 Dostupné na internete: [http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/F96A8AADC0FE7B98C12573A30046B64B/\\$FILE/priloha_3.doc](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/F96A8AADC0FE7B98C12573A30046B64B/$FILE/priloha_3.doc)

[15] Do výkazov nie sú zaradené špeciálne školy vrátane škôl pri zdravotníckych zariadeniach.

[16] 2006. évi jelentés a szlovákiai magyarság helyzetéről. Dostupné na internete: www.nemzetpolitika.gov.hu.

[17] *Pravda*, 3. 8. 2007, Škole v Komárne pomohla Pešť.

[18] *Hospodárske noviny*, 6. 11. 2007, Obavy z Fica sa zatiaľ nenaplnili; *Sme*, 13. 9. 2007, SMK: Návrh SNS úplne zbytočne provokuje; *Sme*, 18. 9. 2007, Podľa Mikolaja niektoré školy buď zmenia názor a filozofiu, alebo zaniknú.

¹⁹ *Ludové noviny*, 25. 1. 2005. Dostupné na internete :<http://www.luno.hu/mambo/index.php?option=content&task=view&id=465&Itemid=>

[20] *Pravda*, 24. 10. 2007, Čaplovič chce zachovať výhody v školách menšín.

²¹ Dostupné na internete: <http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=228>. Členmi rady boli: J. Kovalčík, riaditeľ ZŠ s vyučovacím jazykom ukrajinským, Jarabina; M. Čižmárová, FF PU Prešov, Katedra ukrajinského jazyka; V. Zeman, Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity, Bratislava; J. Drapák, Jelka; D. Pechočiaková, riaditeľka, Dom Matice slovenskej, Nitra; K. Ondrášová, sekcia regionálneho školstva, MŠ SR; P. Gajdoš, riaditeľ ZŠ, Dunajská Streda; B. László, CSc., dekan, Fakulta stredoeurópskych štúdií, Nitra; O. Mészáros, Katedra maďarského jazyka a literatúry FF UK Bratislava; G. Jonášková, predsedníčka Rady ZO OZ pri UKF v Nitra; L. Klučková, MŠ SR; V. Tarča, riaditeľ, Gymnázium Medzilaborce; M. Gaj, ZŠ s vyučovaním rusínskeho jazyka Radvaň nad Laborcom; M. Recktenwald, riaditeľka, ZŠ a MŠ, Chmeľnica; V. Wagner, Kežmarok; I. Janko, Nitra; I. Balázsová, Lučenec; L. Szigeti, NR SR Bratislava; L. Fízik, Zvolen

[22] List ministra školstva J. Mikolaja z 20. 2. 2007, č. CD-2007-2895/5822-4: Sekr/D.

[23] *Pravda*, 10. 7. 2007, Duka-Zólyomi kritizoval SR na pôde EÚ.

[24] *Sme*, 13. 12. 2007, Fico je vo vývoji vzťahov Slovenska a Maďarska optimistom.

[25] *Hospodárske noviny*, 19. 11. 2007. Swoboda: Neprišli sme nikoho súdiť - prišli sme pomôcť.

[26] Hlavné odborné činnosti SNM na rok 2007. Dostupné na internete:

<http://www.snm.sk/?lang=svk&org=0§ion=info>.

[27] *Hospodárske noviny*, 31. 10. 2007 SMK: odvolanie riaditeľa múzea je politicky motivované; *Sme*, 31. 10. 2007, SMK: Riaditeľa odvolali pre občianske aktivity; *Týždeň*, 2007, č. 45, Odvolanie riaditeľa.

[28] Odpoveď ministra kultúry M. Maďariča z 30. 7. 2007 na interpeláciu poslanca I. Andruska.

[29] *Týždeň*, 2007, č. 26, Bán, A. Mladé srdcia pred infarktom.

[30] *Sme*, 7. 12. 2007, Čaplovič dal preveriť 45 miliónovú dotáciu pre Slovenský rozhlas.

[31] *Hospodárske noviny*, 6. 11. 2007, Obavy z Fica sa zatiaľ nenaplnili; *Sme*, 4. 11. 2007, Dušan Čaplovič necíti ústretovosť maďarského prezidenta.

[32] Zápisnica z rokovania Rady vlády SR pre národnostné menšiny a etnické skupiny dňa 6. 11. 2007. Dostupné na internete: <http://www8.mensiny.vlada.gov.sk/index.php?ID=3623>.

[33] *Pravda*, 6. 8. 2007, SMK sa pýta Fica, či platí jazykový zákon.

[34] Dostupné na internete:
<http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/FC374DFBEBEFC113C12572DF003672DC?OpenDocument>.

[35] *Hospodárske noviny*, 23. 10. 2007. SNS ide po dvojjazyčných názvoch.

[36] Dostupné na internete:
<http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/FC374DFBEBEFC113C12572DF003672DC?OpenDocument>

[37] Dostupné na internete:
<http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/FC374DFBEBEFC113C12572DF003672DC?OpenDocument>

[38] *Sme*, 18. 5. 2007, Tomanová: Ja vás volám po slovensky.

[39] *Sme*, 17. 5. 2007, SMK predloží novely jazykového zákona.

[40] *Sme*, 20. 7. 2007, Migaš: V SR a Maďarsku je spoločná vôľa pozeráť sa pragmaticky.

[41] *Pravda*, 5. 10. 2007, Paška: Ďalšia neoficiálna návšteva z Maďarska nie je šťastné riešenie.

[42] *Pravda*, 6. 10. 2007, Sziliová: Neprišla som rozprávať.

[43] Z obce pochádza najstarší známy súvislý text napísaný v maďarčine. Pohrebnú reč zaznamenali na stránky Prayovho kódexu na konci 12. storočia. Kódex používali v benediktínskom kláštore, ktorého súčasťou bol dnešný dvojvežový románsky kostol v Diakovciach. Najstaršia časť kostola, kaplnka sv. Štefana, pochádza pravdepodobne z čias zakladateľa uhorského štátu. Ako jedna z mála z tohto obdobia zostala zachovaná. Na rekonštrukcii kostola, na ktorej sa finančne podieľala maďarská strana. *Hospodárske noviny*, 19. 8. 2007. Maďarský prezident Solyóm si v Diakovciach uctil pamiatku Sv.Štefana.

-
- [44] *Pravda*, 1. 10. 2007, Prezident Sólyom sa stretne aj s vedením SMK.
- [45] *Pravda*, 3. 10. 2007, Fico: Sólyom zneužil súkromnú návštevu.
- [46] *Pravda*, 2. 10. 2007, Sólyom očakáva od SR pozitívne gesto.
- [47] *Pravda*, 4. 10. 2007, Vieme o sebe veľmi málo, tvrdí Heizer.
- [48] *Sme*, 22. 8. 2007, Návšteva Sólyoma bola podľa Bajaníka diplomatickým lapsusom.
- [49] *Pravda*, 8. 10. 2007, Kubiš: Sólyom nie je súkromná osoba.
- [50] *Pravda*, 5. 10. 2007, Do Maďarska ma nepozývajú, tvrdí prezident.
- [51] *Sme*, 11. 10. 2007, Heizer: Pozvanie pre slovenského prezidenta na návštevu Maďarska platí.
- [52] Dostupné na internete:
<http://www.prezident.sk/?rozhovor-s-prezidentom-sr-ivanom-gasparovicom-rozhlasova-stanica-slovensko-3-11-2007>.
- [53] *Sme*, 10. 10. 2007, Kubiš: Zhoršenie vzťahov zapríčinilo vedenie SMK.
- [54] *Sme*, 19. 10. 2007, Fico dohodol Gyurcsányho návštevu Slovenska.
- [55] *Sme*, 5. 12. 2007, Kubiš: Nedošlo k zhoršeniu dodržiavania práv menšín v SR.
- [56] *Sme*, 10. 12. 2007, Ficov názor na Kosovo je vo V4 osamotený.
- [57] *Sme*, 17. 6. 2007, Gyurcsány si s Ficom sadne za rokovací stôl ako priateľ.
- [58] *Sme*, 10. 7. 2007, Vstupom SR a Maďarska do schengenského priestoru Slovensko prakticky stratí juh.
- [59] Dostupné na internete:
<http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/4152677519479AC1C125725E004E6C6A?OpenDocument>
- [60] Doteraz sa uskutočnilo šesť zasadnutí zmiešanej komisie (ustanovujúce zasadanie - 8. 2. 1999, Budapešť; II. zasadanie - 29. 9. 1999, Bratislava; III. zasadanie - 23. 2. 2000, Budapešť; IV. zasadanie - 5. 6. 2003, Bratislava, V. zasadanie - 15. 11. 2005, Budapešť, VI. zasadanie - 22. 9. 2006, Bratislava).
- [61] Správa o priebehu a výsledkoch VII. zasadania Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín. December 2007. Dostupné na internete:
[http://www.mzv.sk/App/WCM/pripkon.nsf/vw_ByID/ID_042AC203EA36A912C1257376002E3696/\\$File/Material.rtf](http://www.mzv.sk/App/WCM/pripkon.nsf/vw_ByID/ID_042AC203EA36A912C1257376002E3696/$File/Material.rtf)
- [62] *Nový čas*, 1. 4. 2007, Csáky: Slová Bugára sú prejavom ľudského sklamaní z neúspechu.

[63] *Nový čas*, 3. 4. 2007, Csákyho úderka v SMK!

[64] *Týždeň*, č. 16, 2007, Bán, A. Zabudnutí Maďari.

[65] *Sme*, 19. 7. 2007, Na Slovensku je viac ako 100-tisíc registrovaných členov politických strán.

[66] *Sme*, 11. 7. 2007, Csáky: Snažím sa pripravovať stranu na generačnú výmenu.

[67] *Týždeň*, 2007, č. 16, Vrenie v SMK.

[68] *Hospodárske noviny*, 16. 7. 2007, Ak nebude Duraya riešiť Csaky bude Bugár konať sám.

[69] *Sme*, 20. 7. 2007, Bárdos: Duray pre stranu nič pozitívne neprinesie.

[70] *Pravda*, 14. 5. 2007, Hrušovský: Palkove slová sú o súťaži v KDH.

[71] *Sme*, 13. 10. 2007, Bugár: SMK nie je radikálnejšia ako za môjho vedenia.

[72] *Sme*, 5. 11. 2007, Simon: Csáky odvádza pozornosť od zásadných tém.

[73] *Pravda*, 26. 9. 2007, Slota si vyrečnil nové trestné oznámenie.

[74] *Pravda*, 2. 10. 2007, Slota a Csáky škodia Slovensku, tvrdí Kubiš.

[75] *Pravda*, 6. 11. 2007, Duray: Na Slovensku je pouličný fašizmus.

[76] *Pravda*, 14. 11. 2007, Duray čelí trestnému oznámeniu.

[77] Volebný program na roky 2006-2010. Dostupné na internete:
http://www.niton.sk/documents/10-8-639-valprog_n_sk.doc

[78] Podrobnejšie o tejto problematike napr.: ČIERNA-LANTAYOVÁ, Dagmar - ŠTEFANOVIČ, Michal - ŠUTAJ, Štefan - ŠTEFANSKÝ, Michal - ZAVACKÁ, Katarína. *Slovakia and Decrees of President of the Czechoslovak Republic Edvard Beneš in the Context of Regulation of the Slovak National Council*. Bratislava : Veda, 2006.

[79] *Hospodárske noviny*, 10. 4. 2007, Južná hranica ubližuje Maďarom.

[80] *Hospodárske noviny*, 10. 4. 2007, Za Benešove dekréty čaká Csáky ospravedlnenie.

[81] *Hospodárske noviny*, 11. 4. 2007, Nové vedenie SMK s otváraním Benešových dekrétov dlho nečakalo.

[82] *Hospodárske noviny*, 11. 4. 2007, Pardon chcú počuť Maďari.

[83] *Sme*, 6. 8. 2007, Csáky ide riešiť Benešove dekréty.

[84] *Nový čas*, 6. 8. 2007, Bugár: Nastolenie témy dekrétov vyvolá len napätie.

[85] Podrobnejšie pozri: ŠUTAJ, Štefan. Benešove dekréty ako nástroj politickej propagandy. In: ŠUTAJ, Štefan (Ed.). *Dekréty Edvarda Beneša v povojnovom období*. Prešov : Universum, 2004, s. 108-109.

[86] Volebný program z roku 2006. Dostupné na internete: http://www.niton.sk/documents/10-8-639-valprog_n_sk.doc.

[87] *Sme*, 7. 8. 2007, Bárdos: Je našou morálnou povinnosťou hovoriť o riešení Benešových dekrétov.

[88] *Pravda*, 23. 11. 2007, Rozbehli petíciu za odškodnenie Maďarov.

[89] *Pravda*, 6. 8. 2007, Lipšic: Je mi ľúto, s akou témou Csáky vyšiel.

[90] *Hospodárske noviny*, 6. 8. 2007, KDH nepodporí Csákyho odškodnenie za Benešove dekréty.

[91] *Pravda*, 6. 8. 2007, SDKÚ: Otázka Benešových dekrétov patrí už len historikom.

[92] *Sme*, 6. 8. 2007, Opoziční partneri s Csákyho návrhom nesúhlasia.

[93] *Sme*, 29. 8. 2007, Palko: Vzťah s Maďarskom sa radikalizuje.

[94] Základné tézy spoločnej deklarácie. Dostupné na internete: http://www.smk.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=229&Itemid=35.

[95] Podrobnejšie pozri ŠUTAJ, Štefan - HOMIŠINOVÁ, Mária - SÁPOSOVÁ, Aranka - ŠUTAJOVÁ, Jana. *Maďarská menšina na Slovensku v procesoch transformácie po roku 1989 (identita a politika)*. Prešov : Universum, 2006.

[96] Text slovenská strana publikovala iba v anglickom jazyku. Tak sa dohodli obe zúčastnené strany, aby nedochádzalo k rozdielnemu výkladu v dôsledku prekladov textu. Celé znenie dokumentu je v prílohe č. 3. bolo zverejnené v materiáloch zo zasadania vlády SR 4. júla 2007.

[97] *Sme*, 11. 9. 2007, Paška: Nie je dôvod prijímať text o zmierení. Názov príspevku, ktorý zvolil redaktor nevystihuje myšlienku P. Pašku.

[98] *Pravda*, 6. 8. 2007. Lipšic: Je mi ľúto, s akou témou Csáky vyšiel.

⁹⁹ Text vyhlásení bol zverejnený na stránke http://sklennykostel.net/joomla/index.php?option=com_content&task=view&id=635&Itemid=40.

[100] ŠUTAJ, Štefan - VÝROST, Jozef. Interetnické vzťahy - minulosť, súčasnosť a perspektívy. In: VÝROST, Jozef - HOMIŠINOVÁ, Mária (Eds.). *Národ, národnosti a etnické skupiny v procese transformácie slovenskej spoločnosti*. Košice : Spoločenskovedný ústav SAV, 2005, s. 47.

[101] ŠUTAJ, Š. - VÝROST, J. *Interetnické vzťahy...*, s. 48.

[102] *Pravda*, 10. 9. 2007, Slovensko sa Maďarom neospravedlní.

[103] *Sme*, 16. 10. 2007, Csáky robí podľa Čaploviča lstivú a nečestnú politiku.

[104] *Pravda*, 9. 8. 2007, SNS chce trestať tých, čo spochybnia Trianon; *Hospodárske noviny*, 9. 8. 2007, Duray: Schválenie zákona zakazujúceho otvárať Benešove dekréty by bolo úbohé.

¹⁰⁵ Dostupné na internete: www.nrsr.sk/default.aspx?sid=Schodze/zoznam.

[106] Uznesenie sa nachádza na: <http://www.nrsr.sk/exeIT.NRSR.Web.SSLP/Download.aspx?DocID=267236>.

[107] *Pravda*, 25. 9. 2007, Smer sa snaží vyhnúť kritike za uznesenie o Benešových dekrétach.

[108] *Sme*, 26. 9. 2007, Extrémisti prišli pred slovenskú ambasádu.

[109] *Pravda*, 25. 9. 2007, Veľvyslanec Migaš vysvetľoval v Budapešti.

[110] *Pravda*, 24. 9. 2007, Maďari sa pre dekréty nebavia so Slováckmi.

[111] *Hospodárske noviny*, 21. 9. 2007, Fico Gyurcsányovi potvrdil nedotknuteľnosť Benešových dekrétov.

[112] *Hospodárske noviny*, 21. 9. 2007, Naši poslanci nahnevali Nemcov; *Pravda*, 20. 9. 2007, Europoslanci napadli nedotknuteľnosť dekrétov.